

II

(Akty, których publikacja nie jest obowiązkowa)

KOMISJA

DECYZJA KOMISJI

z dnia 15 października 2003 r.

w sprawie działań doraźnych zastosowanych przez Portugalię wobec RTP

(notyfikowana jako dokument nr C(2003) 3526)

(Jedynie tekst w języku portugalskim jest autentyczny)

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

(2005/406/WE)

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH,

uwzględniając Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, w szczególności jego art. 88 ust. 2,

uwzględniając Porozumienie o Europejskim Obszarze Gospodarczym, w szczególności jego art. 62 ust. 1 lit. a),

po wezwaniu zainteresowanych stron do przedstawienia uwag zgodnie z powyższymi postanowieniami ⁽¹⁾ i uwzględniając te uwagi,

a także mając na uwadze, co następuje:

I. PROCEDURA

- (1) Na podstawie trzech skarg złożonych przez prywatną telewizję SIC w latach 1993, 1996 i 1997 Komisja została poinformowana, że Portugalia zastosowała szereg środków doraźnych oraz rocznych działań kompensacyjnych na rzecz RTP – przedsiębiorstwa publicznego nadającego programy telewizyjne.
- (2) Pismem z dnia 15 listopada 2001 r. Komisja poinformowała władze Portugalii, iż zdecydowała o wszczęciu procedury przewidzianej w art. 88 ust. 2 Traktatu WE odnośnie do szeregu działań doraźnych zastosowanych wobec RTP.

- (3) Decyzja Komisji dotycząca wszczęcia procedury została opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Wspólnot Europejskich* ⁽²⁾. Komisja wezwała zainteresowane strony do zgłoszenia uwag.
- (4) Komisja otrzymała uwagi władz Portugalii przedstawione w pismach z dnia 28 i 31 stycznia 2002 r., a następnie przyjęła uwagi od kilku zainteresowanych stron.
- (5) W pismach z dnia 8 lutego i 9 maja 2002 r. zostały przedstawione uwagi SIC – autorki skargi, w liście z dnia 8 maja 2002 r. – uwagi prywatnej telewizji TVI, w piśmie z dnia 9 maja 2002 r. – uwagi Europejskiego Stowarzyszenia Prywatnych Nadawców Telewizyjnych (ACT) oraz, w piśmie z dnia 12 czerwca 2002 r., uwagi prywatnej telewizji włoskiej Mediaset. W dniach 16 maja i 4 sierpnia 2003 r. Komisja otrzymała kolejne pisma od SIC odnośnie do tej kwestii.
- (6) Komisja przekazała otrzymane uwagi władzom Portugalii, które udzieliły odpowiedzi w piśmie z dnia 25 marca 2003 r. W piśmie z dnia 29 lipca 2003 r. władze Portugalii odpowiedziały na pytania dodatkowe, skierowane do nich przez Komisję.

⁽¹⁾ Dz.U. C 85 z 9.4.2002, str. 9.

⁽²⁾ Tamże.

(7) Niniejsza decyzja dotyczyć będzie wyłącznie działań doraźnych, będących przedmiotem decyzji w sprawie wszczęcia procedury. W związku z tym niniejsza decyzja odnosi się do relacji finansowych pomiędzy RTP a Portugalią w okresie od 1992 do 1998 r.

(8) Podobnie jak decyzja dotycząca wszczęcia procedury, niniejsza decyzja nie obejmuje kwestii związanych z klasyfikacją prawną czy zgodnością z Traktatem rocznych „odszkodowań kompensacyjnych” przyznanych RTP. Ponieważ początkowo działania te uznano za istniejącą pomoc, rozpatrywane są one w drodze odrębnej procedury, zgodnie z art. 17 rozporządzenia Rady (WE) nr 659/1999 (3).

(9) Niemniej jednak, aby mieć pełen obraz relacji finansowych pomiędzy Portugalią a RTP w okresie, którego dotyczy niniejsze dochodzenie, Komisja musi uwzględnić nie tylko działania doraźne, ale również wsparcie finansowe przyznane RTP w formie rocznych wypłat „odszkodowań kompensacyjnych”. W związku z tym w niniejszej decyzji Komisja odniesie się do rocznych „odszkodowań kompensacyjnych” tylko w zakresie koniecznym do wyjaśnienia swego stanowiska odnośnie działań doraźnych.

II. SZCZEGÓŁOWY OPIS OMAWIANYCH DZIAŁAŃ

Środki finansowe przyznane RTP

Roczne „odszkodowania kompensacyjne”

(10) Roczne „odszkodowania kompensacyjne” stanowią główny mechanizm rekompensacyjny dla RTP. W okresie od 1992 do 1998 r. RTP otrzymała 66,495 miliardów eskudo portugalskich (PTE) na pokrycie kosztów świadczenia usług publicznych. Podstawę prawną dla wspomnianej rekompensaty stanowi art. 5 ustawy nr 21/92 (4).

(3) Rozporządzenie Rady (WE) nr 659/1999 z dnia 22 marca 1999 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania art. 93 Traktatu WE (obecnego art. 88) (Dz.U. L 83 z 27.3.1999, str. 1). Rozporządzenie zmienione Aktem Przystąpienia z 2003 r.

(4) Zgodnie z art. 5: „Świadczenie usług publicznych powierzonych RTP SA [...] przyznaje tej spółce prawo do odszkodowania kompensacyjnego, którego dokładna wysokość będzie odpowiadała faktycznym kosztom świadczenia tych usług obliczanych na podstawie kryteriów, które można obiektywnie wyliczyć i zgodnie z zasadą rzetelnego zarządzania.”

(11) Tabela 1 przedstawia rozbić rocznych odszkodowań kompensacyjnych przyznanych RTP w okresie, którego dotyczy niniejsza decyzja.

Tabela 1

Wysokość rocznych odszkodowań kompensacyjnych 1992–1998

(w milionach PTE)

1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
6 200	7 100	7 145	7 200	14 500	10 350	14 000

Źródło: Uchwały Rady Ministrów nr 18/92, 21/93, 19/94, 25-A/95, 97/96, 83/97 i 1/99.

Zwolnienie z opłat notarialnych i rejestracyjnych

(12) W momencie przekształcenia się RTP w spółkę akcyjną firma została zwolniona z opłat notarialnych i rejestracyjnych związanych z utworzeniem spółki wynoszących 33 miliony eskudo. Zazwyczaj, zgodnie z prawem portugalskim, założenie firmy, zmiana jej statutu bądź samej firmy podlega opłatom.

(13) Artykuł 11 ust. 1 ustawy nr 21/92 stanowi podstawę prawną dla wyżej wymienionych zwolnień z opłat i ustala, co następuje:

„Zatwierdza się statut RTP SA [...], który nie wymaga formy notarialnej, wszystkie zaś odnośnie rejestry dokonuje się automatycznie, bez należnych opłat, na podstawie Dziennika Urzędowego Republiki (*Diário de República*), w którym został opublikowany.”

(14) Artykuł 11 ust. 1 pochodzi z ustawy nr 84/88. Artykuł 1 tej ustawy stanowi, że przedsiębiorstwa publiczne, nawet jeśli są upaństwowione, mogą na podstawie dekretu z mocą ustawy zostać przekształcone w spółki akcyjne. Dekret z mocą ustawy był aktem prawnym zatwierdzającym statut spółki akcyjnej i stanowiącym wystarczającą podstawę spełnienia wszystkich niezbędnych wymogów rejestracyjnych (5).

(15) Ponadto, zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy nr 21/92, wszystkie czynności bezpośrednio związane ze zmianą charakteru prawnego spółki zwolnione są ze wszystkich innych opłat związanych z dokonaniem wpisu.

(5) Artykuł 3 ust. 2 i 3 ustawy nr 84/88 z dnia 20 lipca 1988 r.

(16) Artykuł 11 ust. 2 ustawy nr 21/92 wynika z przepisów zawartych w dekrete z mocą ustawy nr 404/90 ⁽⁶⁾. Na podstawie art. 1 tego dekretu, firmy, które do dnia 31 grudnia 1993 r. dokonały czynności związanych ze współpracą lub koncentracją, mogą zostać zwolnione z podatku transferowego należnego w związku z przeniesieniem własności nieruchomości niezbędnych dla koncentracji lub współpracy, jak również z wynagrodzeń i innych należnych opłat prawnych, koniecznych do przeprowadzenia takich czynności.

Pokrycie przez państwo kosztów wydzielenia się sieci przesyłających sygnał telewizyjny

(17) Wraz z otwarciem portugalskiego rynku telewizyjnego postanowiono wydzielić sieć przesyłającą sygnał telewizyjny z działalności RTP i stworzyć odrębny podmiot prawny „Teledifusora de Portugal” (TDP), z kapitałem w wysokości 5,4 miliardów PTE ⁽⁷⁾ Wartość nowego podmiotu ustaliły dwie niezależne instytucje, Banco Nacional Ultramarino (BNU) oraz Banco Português de Investimento (BPI). ⁽⁸⁾

(18) W 1993 r. państwo nabyło od RTP sieć służącą do przesyłania sygnału telewizyjnego (TDP) za kwotę 5,4 miliardów PTE (wartość ta była wynikiem niezależnej wyceny), równą wartości majątku, który został wydzielony ⁽⁹⁾.

Ulgi przyznane za uiszczanie rocznych opłat związanych z użytkowaniem sieci telewizyjnych

(19) Poniżej przedstawiono okoliczności, w jakich podpisano umowy, ewolucję własności Portugal Telecom, jak również pobrane opłaty oraz porozumienia zawarte z RTP.

⁽⁶⁾ Dekret z mocą ustawy nr 404/90 z dnia 21 grudnia 1990 r.

⁽⁷⁾ Dekret z mocą ustawy nr 138/91 z dnia 8 kwietnia 1991 r.

⁽⁸⁾ Odnośnie do analizy wartości sieci należy zapoznać się z decyzją Komisji z listopada 1996 r., zgodnie z którą wartość sieci miała odpowiadać wartościom rynkowym.

⁽⁹⁾ W 1991 r. RTP odsprzedała swój majątek TDP, uczestnicząc w tej firmie do wysokości majątku. Następnie państwo stało się jedynym bezpośrednim właścicielem TDP. Niemniej jednak wydaje się, że państwo nie zapłaciło RTP gotówką, lecz stało się dłużnikiem tej firmy winnym jej 5,4 miliardów PTE. Ostatecznie RTP skompensowała to zadłużenie wcześniejszymi stratami. Ponadto, biorąc pod uwagę fakt, że RTP rzeczywiście straciła niektóre części majątku, w 1993 r. państwo zdecydowało o przyznaniu jej środków, zasilając w ten sposób jej kapitał. Operację tę przeprowadzono poprzez zastrzyk kapitałowy w wysokości równej wartości majątku scedowanego przez RTP.

(20) W latach 1991–1994 portugalska sieć służąca do przesyłania sygnał telewizyjny była własnością przedsiębiorstwa publicznego TDP SA. Po roku 1994 sieć stała się własnością Portugal Telecom, przedsiębiorstwa, które powstało w drodze fuzji Telecom Portugal SA, Telefones de Lisboa i Porto SA oraz TDP SA. Po utworzeniu Portugal Telecom, państwo regularnie obniżało swoje udziały w spółce. W roku 1995 sprzedano 26,3 % udziałów w drodze publicznej oferty sprzedaży. Druga część została sprzedana na licytacji publicznej w czerwcu 1996 r., co obniżyło udziały skarbu państwa do 51 %. W połowie 1997 r. udziały państwa spadły do 25 %, a w połowie 1999 r. do 10,5 %. Obecnie przedsiębiorstwo jest sprywatyzowane ⁽¹⁰⁾.

(21) Ustawa nr 58/90 określa wyraźnie, że można odebrać licencję nadawcom prywatnym, jeśli nie uiszczą oni w terminie opłaty z tytułu użytkowania sieci (opłaty koncesyjnej) ⁽¹¹⁾.

(22) Wysokość opłat stosowanych przez operatora sieci wobec RTP i prywatnych nadawców telewizyjnych była taka sama. *De facto*, prawo zabrania stosowania różnych opłat wobec nadawcy publicznego RTP i nadawców prywatnych korzystających z sieci ⁽¹²⁾. Do roku 1997 wysokość opłat stosowanych przez operatora sieci opierała się na prawnie ustalonych parametrach ⁽¹³⁾. W roku 1997 Instytut Środków Komunikacji Społecznej, Dyrekcja Generalna Handlu i Konkurencji oraz Portugal Telecom podpisały umowę, ustalając stawki maksymalne, jakie Portugal Telecom może stosować w związku z dystrybucją sygnału telewizyjnego.

(23) RTP miała płacić roczną opłatę właścicielowi sieci telewizyjnych za ich użytkowanie (opłatę koncesyjną) ⁽¹⁴⁾.

(24) Sieci są niezbędne do tego, aby RTP mogła emitować swoje programy. Co więcej, RTP jest jednym z głównych użytkowników sieci (obok SIC, operatora komercyjnego).

⁽¹⁰⁾ Głównymi udziałowcami są grupa Banco Espírito Santo (9,3 %), Brandes Investments Partners (5,5 %), Telefonica (4,8 %), grupa Caixa Geral de Depósitos (4,7 %) i grupa BPI (2,9 %).

⁽¹¹⁾ Artykuł 13 ust. 1 lit. f) ustawy nr 58/90 z dnia 7 września 1990 r., która reguluje prowadzenie działalności w zakresie emisji telewizyjnej.

⁽¹²⁾ Artykuł 5 dekretu z mocą ustawy 401/90 z dnia 20 grudnia 1990 r., zastąpiony przez art. 13 dekretu z mocą ustawy 40/95 z dnia 15 lutego 1995 r.

⁽¹³⁾ Artykuł 4 ust. 2 dekretu z mocą ustawy 401/90.

⁽¹⁴⁾ Zapłacono następujące kwoty: w 1992 r. – 3,65 miliardów PTE; w roku 1993 r. – 3,68 miliardów PTE; w 1994 r. – 3,101 miliardów PTE; w 1995 r. – 2,866 miliardów PTE i w 1996 r. – 2,876 miliardów PTE.

- (25) W latach 1992–1998 operator sieci przyjął od RTP spóźnione opłaty. RTP i Portugal Telecom podpisały szereg porozumień dotyczących rozłożenia w czasie spłaty zadłużenia⁽¹⁵⁾. Jeszcze po roku 1998 obie firmy zawarły takie porozumienia. W porozumieniu z dnia 31 maja 2001 r. zakumulowane zadłużenie RTP wobec Portugal Telecom zostało skonsolidowane, łącznie z odsetkami od zaległych należności. Wówczas obie firmy zawarły porozumienie, zgodnie z którym całkowite zadłużenie miało być spłacone w dziesięciu półrocznych ratach, płatnych każdorazowo 30 czerwca i 30 grudnia.
- (26) Dnia 3 lipca 2003 r. ANACOM, organ aktualnie odpowiedzialny za przepisy dotyczące ustalania cen sieci przesyłania sygnału telewizyjnego, orzekł, że Portugal Telecom ma obniżyć swoje ceny z 2002 r. o 14 % oraz, dodatkowo od stycznia 2003 r., o 1,2 %.

(27) Zgodnie z przepisami dotyczącymi koncesji na świadczenie publicznych usług telekomunikacyjnych Portugal Telecom zobowiązany jest dostarczać usługi w zakresie dystrybucji i nadawania programów za pośrednictwem sieci telekomunikacyjnych. Obowiązek świadczenia usług powszechnych przez Portugal Telecom, którego straty mogą być zrekomensowane ze środków z budżetu państwa, nie obejmuje dostarczania usługi dystrybucji sygnału telewizyjnego dla RTP⁽¹⁶⁾.

Rozłożenie w czasie spłaty zadłużenia wobec systemu ubezpieczeń społecznych oraz zwolnienie z odsetek za zwłokę

- (28) Zadłużenie RTP wobec programu ubezpieczeń społecznych za okres od 1983 do 1989 r. wyniosło 2,189 miliardów PTE. Było ono skutkiem nieodprowadzania należnych składek na rzecz tego programu. Źródłem tego zadłużenia jest konflikt pomiędzy RTP i programem ubezpieczeń społecznych związany z interpretacją przepisów odnośnie do potrącania składek z tytułu godzin nadliczbowych pracowników i honorariów artystów.
- (29) Interpretacja programu ubezpieczeń społecznych opierała się na przepisach zawartych w art. 2 lit. e), dekretu regulującego nr 12/83 z dnia 12 lutego 1983 r. Aby uniknąć procesów sądowych, obie strony zawarły porozumienie, na mocy którego program ubezpieczeń społecznych rezygnował z egzekwowania odsetek za zwłokę i akceptował rozłożenie w czasie spłaty zadłużenia. Po zawarciu porozumienia odnośnie do sporu prawnego przepisy dekretu regulującego nigdy nie zostały uchylone.

- (30) Na podstawie pisma z dnia 6 maja 1993 r. minister finansów oraz minister ubezpieczeń społecznych formalnie zezwolili na rozłożenie spłaty zadłużenia na 120 miesięcznych rat, uchylając grzywny oraz odsetki na łączną kwotę 1,206 miliardów PTE.
- (31) Przepisy zezwalające na spłatę zadłużenia wobec programu ubezpieczeń społecznych na warunkach wyjątkowych zawarte są w dekrete z mocą ustawy nr 411/91. Zgodnie z jego art. 2 ust. 1 konieczne jest spełnienie warunku, aby zezwolenie było niezbędne dla zapewnienia funkcjonowania zadłużonej firmy. Wspomniane powyżej warunki wyjątkowe mogą zostać zastosowane m.in. w sytuacji przewidzianej w lit. d), kiedy to: zadłużone przedsiębiorstwo „jest przedmiotem zajęcia, samorządzenia lub interwencji ze strony państwa”.

Emisja obligacji

- (32) W 1994 r. RTP wyemitowała obligacje o całkowitej wartości 5 miliardów PTE. Zgodnie z prospektem emisyjnym RTP gwarantowała zwrot pożyczki ze swoich przychodów.

Protokół w sprawie wspierania produkcji filmowej z września 1996 r.

- (33) Dnia 18 września 1996 r. RTP i Ministerstwo Kultury podpisały Protokół w sprawie wspierania produkcji filmowej, który precyzuje zadania RTP w zakresie wspierania produkcji kinematograficznej. Protokół ten nie przewiduje żadnego szczególnego doraźnego finansowania RTP w zakresie wspierania sektora kinematograficznego.

Plan restrukturyzacji na lata 1996–2000

- (34) RTP przeprowadziła badanie na temat możliwości restrukturyzacji przedsiębiorstwa w okresie 1996–2000, które nie zaowocowało żadnymi zobowiązaniami finansowymi ze strony państwa.

Coroczne zastrzyki kapitałowe w latach 1994–1997

- (35) W latach 1994–1997 państwo podwyższało co roku kapitał RTP. Poniższa tabela przedstawia kolejne podwyżki kapitału, których łączna wartość wynosi ponad 46,8 miliardów PTE.

⁽¹⁵⁾ W marcu 1996 r. i w grudniu 1997 r.

⁽¹⁶⁾ Dekret z mocą ustawy nr 40/95, zmieniony dekretem z mocą ustawy 458/99 z dnia 5 grudnia 1999 r.

Tabela 2

Podwyżki kapitału akcyjnego w latach 1994-1997

(w milionach PTE)

Rok	1994	1995	1996	1997
Podwyżka kapitału akcyjnego	10 000	12 800	10 000	14 000
Kapitał akcyjny w dniu 31 grudnia	22 708	35 508	45 508	59 508

Źródło: Bilanse RTP.

- (36) Koncesje nadawcy publicznego zawarte pomiędzy państwem portugalskim a RTP przewidują udział państwa w inwestycjach realizowanych przez RTP, w formie podwyżki kapitału⁽¹⁷⁾.

Pożyczka w roku 1998

- (37) W grudniu 1998 r. Fundusz Stabilizacji Zadłużenia Publicznego (*Fundo de Regularização da Dívida Pública*) i RTP podpisały umowę o zaciągnięciu pożyczki „podporządkowanej”. Umowa ustalała warunki pożyczki ze strony Funduszu na rzecz RTP w wysokości 20 miliardów PTE, przeznaczonej na podniesienie kapitału spółki.
- (38) Fundusz Stabilizacji Zadłużenia Publicznego zarządzany jest przez Instytut Zarządzania Długiem Publicznym (*Instituto de Gestão de Crédito Público*), który jest odpowiedzialny za zarządzanie zadłużeniem państwa portugalskiego i za realizację centralnego programu pożyczek, zgodnie z ustawą regulującą tryb zadłużenia publicznego państwa⁽¹⁸⁾ oraz kierunkami ustalonymi przez rząd. Instytut podlega Ministerstwu Finansów⁽¹⁹⁾.
- (39) Od dnia, w którym RTP otrzymała pożyczkę, od kwoty tej zaczęto naliczać roczne odsetki według dwunastomiesięcznej stopy Libor, obliczane w pierwszym dniu każdego okresu, zwiększane o 20 punktów bazowych⁽²⁰⁾.
- (40) Zgodnie z umową pożyczka miała być spłacona do dnia 31 grudnia 2003 r., który to termin mógł być przedłużony za obopólną zgodą o rok lub dwa lata. RTP nie zapłaciła odsetek od pożyczki, jako że umowa określa, iż należne odsetki, w okresie pierwszych czterech rocznych rat, powinny być kapitalizowane⁽²¹⁾.

(17) Klauzula 14 poprzedniej koncesji nadawcy publicznego, klauzula 21 nowej koncesji nadawcy publicznego.

(18) Ustawa nr 7/98.

(19) Artykuł 1 dekretu z mocą ustawy nr 160/96.

(20) W 1999 r. zastosowano stopę odsetek 3,54 %, w 2000 r. – 4,14 %, w 2001 r. – 5,05 %, w 2002 r. – 3,62 % i w 2003 r. – 2,95 %.

(21) Artykuł 5 zmienionej umowy pożyczki.

- (41) Umowa zawarta pomiędzy Funduszem Stabilizacji Zadłużenia Publicznego a RTP została opracowana zgodnie z kierunkami określonymi w łącznej uchwale Sekretarzy Stanu w Ministerstwach Komunikacji Społecznej, Skarbu i Finansów, z dnia 17 grudnia 1998 r.

Beneficjent

- (42) RTP, portugalski publiczny nadawca telewizyjny, powstała z inicjatywy państwa na mocy aktu prawnego z dnia 15 grudnia 1955 roku, na podstawie decyzji państwa o stworzeniu przedsiębiorstwa publicznego, któremu zostanie przyznana koncesja nadawcy publicznego⁽²²⁾.
- (43) Do lat 80. RTP miała pozycję monopolisty na rynku telewizyjnym. W latach 90. pojawiła się konkurencja ze strony prywatnych nadawców telewizyjnych SIC i TVI, którym państwo przyznało w lutym 1992 r. licencje eksploatacyjne na stworzenie, odpowiednio, trzeciego i czwartego kanału⁽²³⁾.
- (44) Na podstawie statutu RTP z roku 1992, określonego w ustawie nr 21/92, przedsiębiorstwo to przekształciło się w spółkę akcyjną⁽²⁴⁾.
- (45) RTP prowadzi jednocześnie działalność komercyjną oraz realizuje misję nadawcy publicznego. Zgodnie z prawem spółka może prowadzić wszelkie inne rodzaje działalności, komercyjne lub produkcyjne, związane z działalnością w zakresie produkcji telewizyjnej⁽²⁵⁾.
- (46) RTP prowadzi działalność komercyjną poprzez udziały finansowe w innych przedsiębiorstwach, posiadających odrębną od RTP osobowość prawną, mających własną strukturę oraz własny system księgowości.

Sytuacja finansowa RTP

- (47) Jak wynika z poniższej tabeli, RTP odnotowała straty w analizowanym okresie. W roku 1996 jej sytuacja finansowa pogorszyła się do tego stopnia, że jej kapitał własny netto wykazał bilans ujemny.

(22) Dekret z mocą ustawy nr 40 341 z dnia 18 października 1955 r., w którym rząd Portugalii promuje „utworzenie spółki akcyjnej [...], z którą podpisze koncesję na świadczenie usług publicznych nadawania programów telewizyjnych na terytorium Portugalii”.

(23) Punkty 11.4 i 11.5 Uchwały Rady Ministrów nr 49/90 z dnia 31 grudnia 1990 r. i pkt 3 Uchwały Rady Ministrów nr 6/92 z dnia 22 lutego 1992 r.

(24) Ustawa nr 21/92 z dnia 14 sierpnia 1992 r.

(25) Załącznik do Ustawy nr 21/92 odnośnie do statutu RTP określa w art. 3 ust. 2 i 3, że spółka może prowadzić działalność w zakresie: i) reklamy telewizyjnej; ii) sprzedaży produktów, zwłaszcza programów i publikacji, związanych z jej działalnością; iii) świadczenia usług w zakresie konsultingu technicznego i kształcenia zawodowego oraz współpracy z innymi podmiotami, krajowymi lub zagranicznymi; iv) sprzedaży i wynajmu sprzętu telewizyjnego, filmów, taśm magnetycznych, kaset wideo i podobnych produktów; v) udziału w ugrupowaniach przedsiębiorstw o działalności uzupełniającej i w europejskich ugrupowaniach interesów gospodarczych, jak również udziału w kapitale zakładowym innych spółek w jakiegokolwiek z form przewidzianych w ustawodawstwie handlowym.

Tabela 3

Dane ekonomiczne i finansowe RTP za okres 1993–1998

(w milionach PTE)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Zyski (straty) netto	(7 883)	(19 558)	(26 581)	(18 512)	(32 223)	(25 039)
Kapitał własny netto	1 557	8 071	4 269	(4 274)	(20 586)	(50 827)
Majątek	39 418	42 262	56 078	67 654	62 340	83 843
Długi finansowe ⁽¹⁾	22 402	26 855	30 258	44 922	44 885	92 775

⁽¹⁾ Długi krótko-, średnio- i długoterminowe wobec instytucji kredytowych oraz obligacje.

Źródło: Sprawozdania finansowe RTP

Zadania RTP wynikające ze świadczenia usług publicznych w latach 1992-1998.

- (48) RTP zobowiązana jest do świadczenia usług telewizyjnego nadawcy publicznego. Definicję, zadania oraz finansowanie świadczenia tych usług regulują różne akty prawne.
- (49) Ustawa nr 58/90, która reguluje działalność w zakresie emisji programów telewizyjnych, ustaliła przepisy stosowane wobec nadawców prywatnych oraz obowiązki państwa w zakresie świadczenia usług telewizyjnego nadawcy publicznego ⁽²⁶⁾. Ustawa nr 21/92 odnośnie do statutu RTP określa główne zadania wynikające z świadczenia usług nadawcy publicznego oraz zasady ich finansowania.
- (50) Świadczenie usług publicznych oraz ich finansowanie są opisane bardziej szczegółowo w dwóch koncesjach nadawcy publicznego, podpisanych przez RTP i państwo portugalskie ⁽²⁷⁾.

Definicja

- (51) Artykuł 4 ustawy nr 21/92 ustala, iż państwo i RTP powinny podpisać umowę koncesyjną, oraz precyzuje główne zobowiązania, które muszą zostać wypełnione zgodnie z tą umową. Artykuł 4 ust. 2 ustala ogólne zasady,

jakich RTP musi przestrzegać, wykonując swoją działalność jako koncesjonowany telewizyjny nadawca publiczny ⁽²⁸⁾. Artykuł 4 ust. 3 precyzuje obowiązki wynikające ze świadczenia usług telewizyjnego nadawcy publicznego ⁽²⁹⁾.

- (52) Koncesje nadawcy publicznego potwierdzają zobowiązania RTP jako nadawcy publicznego. Po pierwsze, RTP podlega zobowiązaniom ogólnym oraz zobowiązaniom dotyczącym zawartości programów ⁽³⁰⁾. RTP jest zobowiązana realizować misję publiczną w zakresie telewizji, w ramach której zobowiązana jest nadawać dwa kanały i zapewnić dostęp do usługi wszystkim mieszkańcom Portugalii kontynentalnej. Pierwszy kanał ma charakter ogólny i powinien nadawać programy o różnorodnej tematyce. Drugi kanał powinien być skierowany przede wszystkim do wybranej publiczności i prezentować programy o tematyce kulturalnej, edukacyjnej i naukowej. Jeden z kanałów powinien być odbierany w Autonomicznych Regionach Azorów i Madery.

⁽²⁸⁾ RTP ma obowiązek: a) szanowania zasad wolności, niezależności, niedyskryminacji i niekoncentracji; b) chronić swą niezależność od władz publicznych; c) konstruować swoje ramówki zgodnie z kryteriami jakości i różnorodności w interesie odbiorców.

⁽²⁹⁾ RTP ma obowiązek: a), c) przyczyniać się do oświecania, informowania i kształcenia ogółu swych odbiorców; b) zapewniać programy o charakterze informacyjnym (wiadomości); d)–h) udostępniać czas nadawania w celu rozpowszechniania przekazów, komunikatów i not półurzędowych grupom religijnym, partiom politycznym, organizacjom, administracji publicznej i rządowi; i) nadawać programy o zasięgu ogólnokrajowym, przy czym przynajmniej jeden z nich powinien być nadawany w Autonomicznych Regionach Azorów i Madery; j), m) nadawać programy o charakterze edukacyjnym, sportowym i kulturalnym oraz programy w zakresie kształcenia; l) wspierać i promować kino; n) prowadzić archiwizację audiowizualną; o) prowadzić wymianę programów i informacji z Autonomicznymi Regionami Azorów i Madery; p) produkować i emitować programy dla emigrantów portugalskich za granicą; q) współpracować z krajami, w których językiem urzędowym jest język portugalski; r) zapewnić bieżące informacje dotyczące głównych wydarzeń za granicą; s) utrzymywać kontakty z firmami, które świadczą usługi publiczne nadawania programów telewizyjnych na terytorium Unii Europejskiej; t) zapewniać zgodność świadczenia usług emisji telewizyjnej z kierunkami określonymi przez właściwe organy międzynarodowe.

⁽³⁰⁾ Klauzula 4 poprzedniej koncesji nadawcy publicznego i klauzule 4 i 5 nowej koncesji nadawcy publicznego.

⁽²⁶⁾ Ustawa nr 58/90 z dnia 7 września 1990 r. o działalności w zakresie emisji telewizyjnej.

⁽²⁷⁾ W dniu 17 marca 1993 r. państwo portugalskie podpisało z RTP koncesję na świadczenie usług publicznych nadawania programów telewizyjnych (poprzednia koncesja nadawcy publicznego). Dnia 31 grudnia 1996 r. koncesja ta została zastąpiona nową koncesją nadawcy publicznego.

- (53) Po drugie, umowy koncesyjne nakładają na RTP specyficzne obowiązki odnośnie konstruowania ramówki ⁽³¹⁾. Ustalono przepisy dotyczące jakości programów (pluralizm, bezstronność informacji itd.) oraz ich zawartości (najnowsze utwory, sport, programy dla dzieci, produkcja i kultura portugalska, wiadomości krajowe i programy rozrywkowe). RTP zobowiązana jest odstąpić czas nadawania określonym podmiotom, wspierać produkcję filmową oraz pozostałe formy produkcji audiowizualnej, promować produkcję programów edukacyjnych lub popularnonaukowych, zapewnić wymianę programów z Regionami Autonomicznymi, jak również promować współpracę z innymi organami, które na terytorium Unii Europejskiej świadczą usługi nadawcy publicznego. Z drugiej strony RTP zobowiązana jest spełniać specyficzne zobowiązania programowe w zakresie współpracy międzynarodowej. Ponadto RTP jest zobowiązana produkować i emitować programy dla portugalskich emigrantów za granicą, dla krajów afrykańskich, w których językiem oficjalnym jest język portugalski i dla Makau. RTP musi zapewnić funkcjonowanie RTP Madeira i RTP Açores, jak również utrzymywać swoje ośrodki produkcji oraz filie za granicą.
- (54) Po trzecie, umowy koncesyjne nakładają specyficzne zobowiązania na RTP. Na przykład musi ona odpowiednio dbać o archiwa audiowizualne, wprowadzać innowacje techniczne w zakresie swego wyposażenia i działalności, wspierać Fundację Teatru Narodowego im. S. Carlosa i świadczyć inne usługi, które zostaną doraźnie sprecyzowane.

Zadania wynikające z koncesji

- (55) Artykuł 5 ustawy nr 58/90 przyznaje RTP koncesję na świadczenie telewizyjnego nadawcy publicznego na okres 15 lat, która może być odnowiona na kolejne 15 lat. Koncesja obejmuje nadawanie na częstotliwościach odpowiadających pierwszemu i drugiemu kanałowi. Artykuł 4 ustawy nr 21/92 podkreśla, że RTP jest koncesjonowanym telewizyjnym nadawcą publicznym. Klauzula 1a) koncesji nadawcy publicznego potwierdza, że RTP jest usługodawcą świadczącym usługi jako telewizyjny nadawca publiczny ⁽³²⁾.

Kontrola

- (56) Koncesje nadawcy publicznego przewidują powołanie Rady ds. Opinii Publicznej ⁽³³⁾.

⁽³¹⁾ Klauzule 5 do 8 i 10 poprzedniej koncesji nadawcy publicznego i klauzule 6–13 nowej koncesji nadawcy publicznego.

⁽³²⁾ Klauzula 1 poprzedniej koncesji nadawcy publicznego określała, że celem koncesji było ustalenie warunków, na których RTP będzie świadczyć usługi nadawcy publicznego. W klauzuli 1 nowej koncesji nadawcy publicznego określono, że RTP jest jedynym usługodawcą świadczącym usługę publiczną w zakresie emisji telewizyjnej w rozumieniu art. 5 ustawy nr 58/90 i w art. 4 ustawy nr 21/92.

⁽³³⁾ Klauzula 9 poprzedniej koncesji nadawcy publicznego i klauzula 23 nowej koncesji nadawcy publicznego.

- (57) Każdego roku RTP ma obowiązek przedstawiać Ministrowi Finansów plan działania oraz budżet odnośnie do realizacji misji nadawcy publicznego na kolejny rok, a wraz z nimi opinie wydane przez radę audytorów oraz Radę ds. Opinii Publicznej. Ponadto musi przedstawić sprawozdanie z wykonania zobowiązań nadawcy publicznego w poprzednim roku, wraz z opinią rady audytorów ⁽³⁴⁾.

- (58) Minister Finansów oraz przedstawiciel rządu odpowiedzialny za media mają obowiązek sprawdzenia wywiązania się z warunków koncesji nadawcy publicznego. Generalny Inspektor Finansowy ma obowiązek kontrolować plan finansowy. Ponadto każdego roku powinien być przeprowadzony audyt zewnętrzny przez firmę wyspecjalizowaną w tym zakresie ⁽³⁵⁾.

- (59) Nowa koncesja nadawcy publicznego przewiduje również sankcje, jakie państwo ma prawo zastosować w przypadku niespełnienia warunków umowy koncesyjnej. Mogą to być kara grzywny, zajęcie, odebranie koncesji lub wypowiedzenie umowy.

Finansowanie

- (60) Artykuł 5 ustawy nr 21/92 nadaje RTP prawo do odszkodowania kompensacyjnego ze strony państwa z tytułu świadczenia usług nadawcy publicznego. Prawo to potwierdza koncesja nadawcy publicznego.

- (61) Oprócz systemu rocznych odszkodowań kompensacyjnych koncesje nadawcy publicznego przewidują również:

— płatności za określone usługi przewidziane w umowach o świadczenie usług, które zostały lub zostaną podpisane przez administrację publiczną i RTP ⁽³⁶⁾;

⁽³⁴⁾ Klauzule 15, 16, 18 i 19 poprzedniej koncesji nadawcy publicznego i klauzule 18 i 25 nowej koncesji nadawcy publicznego.

⁽³⁵⁾ Klauzula 19 poprzedniej koncesji nadawcy publicznego, klauzula 25 nowej koncesji nadawcy publicznego i art. 47 ust. 2 ustawy nr 31-A/98.

⁽³⁶⁾ Klauzula 13 poprzedniej koncesji nadawcy publicznego i klauzula 20 nowej koncesji nadawcy publicznego.

- udział państwa we wszystkich inwestycjach realizowanych przez RTP, zwłaszcza tych, które są związane z infrastrukturą niezbędną do funkcjonowania ośrodków produkcji i emisji programów telewizyjnych w Autonomicznych Regionach Azorów i Madery, archiwów audiowizualnych, emisji programów RTP za granicą i innych inwestycji technologicznych, których RTP ma dokonać ⁽³⁷⁾.
- (62) Wysokość kosztów i przychodów związanych ze świadczeniem usług nadawcy publicznego, kwalifikujących RTP do uzyskania odszkodowania kompensacyjnego, obliczana jest na podstawie systemu kosztorysowego obliczania kosztów. Koncesje określają kryteria obliczania kosztów kwalifikowanych dla odszkodowań za wypełnienie każdego zobowiązania wynikającego ze świadczenia usług publicznych ⁽³⁸⁾.
- (63) W ramach systemu kosztorysowego obliczania kosztów RTP dzieli koszty i przychody (np. koszty personelu i materiałowe) na określone rodzaje działalności (tworzenie ramówki, koszty bezpośrednie i pośrednie konstruowania ramówki, koszty rozpowszechniania, koszty nadawania programów, koszty sprzedaży i koszty ogólne).
- (64) Koszty bezpośrednie różnych form działalności dzielą się na różne pozycje kosztów (np. RTP 1, RTP 2, RTPi i RTP Africa). Koszty pośrednie przydzielone są pozycjom kosztów na podstawie spójnych kryteriów analitycznych (np. liczby godzin emisji) ⁽³⁹⁾.
- (65) System rozdziału kosztów ma następujące cechy:
- z tytułu koncesji nadawcy publicznego można rekompensować jedynie koszty eksploatacyjne netto, zgodnie z metodą opisaną w umowach koncesyjnych. Zobowiązania finansowe, wydatki dodatkowe oraz rezerwy związane niebezpośrednio z działalnością nie podlegają rekompensacie ⁽⁴⁰⁾;
- aby obliczyć koszty eksploatacyjne netto podlegające zwrotowi, RTP musi odjąć od kosztów eksploatacyjnych przychody eksploatacyjne wynikające z każdego zadania w ramach świadczenia usług nadawcy publicznego;
- w ramach poprzedniej koncesji nadawcy publicznego nie można było uzyskać żadnej rekompensaty za ogólne świadczenie usług publicznych związanych z eksploatacją RTP1 i RTP2 i nadawaniem programów w Regionach Autonomicznych przez jeden z dwóch kanałów ⁽⁴¹⁾;
- w ramach nowej koncesji nadawcy publicznego koszty eksploatacyjne RTP 1 i RTP 2 mogą podlegać odszkodowaniom kompensacyjnym, ale nie jest możliwa żadna rekompensata dodatkowa w przypadku, gdy faktyczne koszty eksploatacyjne netto RTP 1 i RTP 2 okażą się wyższe niż przewidywano ⁽⁴²⁾.

⁽³⁷⁾ Klauzula 14 poprzedniej koncesji nadawcy publicznego i klauzula 21 nowej koncesji nadawcy publicznego.

⁽³⁸⁾ Klauzula 12 poprzedniej koncesji nadawcy publicznego szczegółowo określa koszty, które zostaną zrekompensowane oraz sposób ich obliczania: różnica z tytułu zasięgu (różnica pomiędzy kosztami RTP 1 a kosztami największego prywatnego nadawcy telewizyjnego), deficyt eksploatacyjny w Regionach Autonomicznych, deficyt eksploatacyjny archiwum audiowizualnego, koszty operacyjne RTP-International, koszty funkcjonowania struktury związanej ze współpracą z krajami afrykańskimi, w których językiem urzędowym jest język portugalski (PALOP), koszty odstąpienia czasu nadawania niektórym podmiotom, koszty utrzymania filli i korespondentów telewizyjnych oraz koszty Fundacji Teatru S. Carlosa. Klauzula 15 nowej koncesji nadawcy publicznego określa szczegółowo koszty, które zostaną zrekompensowane, oraz sposób ich obliczania. Wśród pozycji znajdują się: koszty eksploatacyjne RTP 1 i RTP 2; zobowiązania wynikające ze świadczenia określonych usług, o których mowa w klauzuli 7, litery a) do l), oraz różnica z tytułu zasięgu.

⁽³⁹⁾ Informacje uzyskane od władz portugalskich w piśmie urzędowym z dnia 31 marca 1999 r.

(66) RTP przedstawiła koszty netto świadczenia usług nadawcy publicznego w rocznych raportach dotyczących realizacji zadań nadawcy publicznego, zgodnie z wyżej opisaną metodą obliczania kosztów. Poniższa tabela przedstawia koszty z podziałem na rodzaje działalności w zakresie świadczenia usług nadawcy publicznego, kwalifikujące do uzyskania odszkodowania kompensacyjnego.

⁽⁴⁰⁾ Klauzula 14 ust. 2 nowej koncesji nadawcy publicznego.

⁽⁴¹⁾ Z wyjątkiem kosztów wynikających z różnicy w zasięgu.

⁽⁴²⁾ Klauzula 19 ust. 1 i 3 nowej koncesji nadawcy publicznego. Nowa koncesja nadawcy publicznego określa, że koszty eksploatacyjne RTP2 będą mogły być rekompensowane wstecz od dnia 1 stycznia 1996 r.

Tabela 4

Koszty netto podane do wiadomości i podlegające zwrotowi z tytułu świadczenia usług nadawcy publicznego

(w milionach PTE)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Teletekst						112,9	86,8
Eksploatacja RTP International	882,3	1 517,4	1 826,9	1 890,8	2 059,6	3 999,1	3 712,9
RTP África	—	—	—	—		654,7	1 332,0
Bezpośrednia emisja RTP 1 na Maderze i Azorach	—	—	—	—	—	76,8	295,4
Archiwa audiowizualne	509,1	241,6	402,7	492,7	184,9	909,4	672,1
Współpraca z krajami afrykańskimi, których językiem urzędowym jest język portugalski	186,9	128,4	172,2	148,6	144,9	202,4	200,3
Różnica w zasięgu	406,7	1 312,8	1 314,2	1 050,3	1 050,0	622,6	208,6
Filie/korespondenci	797,8	658,2	681,1	642,7	583,2	457,2	211,0
Fundacja Teatru Narodowego im. S. Carlosa		50,0	55,0	60,0	60,0	60,0	60,0
Wspieranie produkcji filmowej		215,0	95,0	27,5	156,5	391,1	352,8
Eksploatacja ośrodków w Regionach Autonomicznych	3 453,4	3 486,0	3 685,9	3 696,1	3 846,6	3 459,2	2 855,2
Nadawanie programów dla konkretnych podmiotów	482,0	350,6	151,1	94,6	80,8		
Sport TV (1)							- 440,0
Koszty eksploatacyjne netto RTP1						16 946,1	11 916,6
Koszty eksploatacyjne netto RTP2					9 050,6	10 080,6	8 637,6
Razem koszty eksploatacyjne netto	6 718,2	7 960,0	8 384,1	8 103,3	17 217,1	37 972,1	30 101,3

(1) Mimo że kanał Sport TV nie jest uznawany za świadczenie usług publicznych stanowiących podstawę do otrzymania rekompensat, RTP odjęła zyski Sport TV od kosztów związanych ze świadczeniem usług nadawcy publicznego. Podstawę do tego stanowi art. 47 ust. 3 ustawy nr 31A/98 z dnia 14 lipca 1998 r., który stanowi, że zyski RTP z tytułu udziałów w innych kanałach przeznaczone są do finansowania inicjatyw w zakresie świadczenia usług publicznych.

Źródło: Informacja od władz portugalskich i raporty dotyczące świadczenia usług nadawcy publicznego.

(67) Kolejna tabela przedstawia obraz inwestycji RTP w sprzęt i wyposażenie potrzebne do świadczenia usług nadawcy publicznego. Tabela przedstawia zarówno inwestycje rzeczywiste w działalność związaną ze świadczeniem usług, tak jak figurują one w rocznych sprawozdaniach finansowych, oraz inwestycje wykazane w raportach dotyczących

świadczenia usług nadawcy publicznego. Z tabeli wynika, że wartość rzeczywistych inwestycji w działalność związaną ze świadczeniem usług nadawcy publicznego była wyższa od wartości inwestycji, jakie figurują w koncesjach nadawcy publicznego.

Tabela 5

Inwestycje w działalność związaną ze świadczeniem usług nadawcy publicznego

(w milionach PTE)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Razem
Sprawozdania finansowe	2 632,6	2 102,0	2 763,9	992,7	1 480,4	4 037,4	6 054,2	20 063,2
Raporty dotyczące świadczenia usług nadawcy publicznego	2 327,3	98,0	1 975,1	154,4	28,1	4 037,4	6 127,8	14 748,1
Różnica	305,3	2 004,0	788,8	838,3	1 452,3	0	- 73,6	5 315,1

Źródło: Sprawozdania finansowe RTP oraz raporty dotyczące świadczenia usług nadawcy publicznego.

Cel działań

- (68) Celem działań było zrekompensovanie wydatków, jakie RTP poniosła w związku ze świadczeniem usług i finansowanie jej inwestycji.

Ewentualne skutki działań

- (69) W Portugalii nadawca publiczny nie został wybrany w efekcie procedury, w której wszyscy zainteresowani nadawcy mają możliwość określenia wysokości odszkodowania kompensacyjnego, potrzebnego im do realizowania działalności w ramach koncesji przyznającej im status nadawcy publicznego. Do świadczenia usług nadawcy publicznego w zakresie emisji telewizyjnej rząd wyznaczył RTP.

- (70) Nadawcy publiczni i prywatni istnieją na portugalskim rynku telewizyjnym od roku 1992. Oprócz RTP nadawcy prywatni SIC i TVI posiadają licencje na nadawanie kanałów telewizyjnych. SIC była pierwszym nadawcą prywatnym, który rozpoczął nadawanie programów za pomocą sieci dnia 6 października 1992 r. Działania na rzecz RTP mogą doprowadzić do zakłócenia konkurencji na portugalskim rynku telewizyjnym.

Motywy wszczęcia postępowania

- (71) Komisja wszczęła postępowanie na podstawie orzeczenia Sądu Pierwszej Instancji z roku 2000⁽⁴³⁾. Orzeczenie to uchylało decyzję Komisji z 1996 r.⁽⁴⁴⁾
- (72) Ponadto, biorąc pod uwagę czas potrzebny na dokonanie wstępnej oceny oraz wątpliwości odnośnie do proporcjonalności środków finansowych przyznanych RTP w ramach zwrotu kosztów poniesionych w związku ze świadczeniem usług nadawcy publicznego, Komisja wszczęła procedurę w związku ze skargami złożonymi przez SIC w latach 1996 i 1997. Skarżone działania dotyczyły sfinansowania przez państwo wydzielenia się sieci służących do przesyłania sygnału telewizyjnego, emisji obligacji, wspierania produkcji filmowej, planu restrukturyzacji na lata 1996–2000, zastrzyków kapitałowych w latach 1994–1997 oraz pożyczki.
- (73) Wszczynając procedurę dochodzeniową, Komisja, uwzględniając sumę kosztów podlegających zwrotowi z tytułu świadczenia przez RTP usług nadawcy publicznego w latach 1992–1998, wyraziła swoją wątpliwość, czy państwo portugalskie nie wypłaciło RTP zbyt wysokich rekompensat z tytułu kosztów netto poniesionych w związku ze świadczeniem usług publicznych.

III. UWAGI BEZPOŚREDNICH ZAINTERESOWANYCH

- (74) Po wszczęciu dochodzenia kilku bezpośrednich zainteresowanych przedstawiło swoje uwagi odnośnie działań. Poniżej przedstawiono przegląd stosownych uwag, uporządkowanych według zastosowanych działań.

- (75) SIC i TVI argumentowały, iż zwolnienie z opłat rejestracyjnych i notarialnych stanowi wyjątek od reguł zwyczajowo stosowanych przy jakiegokolwiek zmianie statutowej jakiegokolwiek spółki. SIC zauważyła, że działanie to nie ogranicza się do samego utworzenia RTP. Zgodnie z art. 11 ust. 2 statutu RTP korzysta ona z ogólnego zwolnienia z podatków i opłat należnych z tytułu wszelkiego rodzaju wpisów i rejestrów.

- (76) TVI stwierdziła, że RTP skorzystała również ze zwolnienia z opłat związanych z opublikowaniem aktu założycielskiego spółki.

- (77) Jeśli chodzi o ulgi w zakresie rocznych opłat za użytkownika sieci telewizyjnych, zainteresowane strony stwierdziły, że należy wyjaśnić, czy w ogóle pobierano odsetki, w jakiej wysokości i czy uiszczono jakiegokolwiek płatności na rzecz Portugal Telecom. Należy również złożyć wyjaśnienia odnośnie do aktualnego zadłużenia RTP wobec Portugal Telecom.

- (78) SIC i TVI przedstawiły uwagi na temat rozłożenia w czasie spłaty zadłużenia wobec programu ubezpieczeń społecznych. Stwierdziły one, że RTP miała zezwolenie na amortyzację swoich długów wobec programu ubezpieczeń społecznych na warunkach odmiennych od stosowanych w odniesieniu do innych firm na podstawie przepisów dekretu z mocą ustawy nr 411/91. ACT podkreśliła kluczową rolę państwa w tej umowie.

- (79) Jeśli chodzi o sprzedaż sieci telewizyjnej, ACT i TVI zauważyły, że należy przeprowadzić analizę finansowo-rachunkową majątku nowo utworzonej spółki TDP w celu stwierdzenia, czy wypłacono zawyżoną rekompensatę. Odnośnie do tej kwestii, Mediaset i ACT stwierdziły, że sieci umożliwiające emisję programu telewizyjnego powstały dzięki finansowaniu przez państwo, a nie przez samego operatora. Tym samym zapytują, czy rekompensata przyznana RTP za ten wkład państwowy jest uzasadniona.

- (80) W odniesieniu do emisji obligacji, SIC podkreśliła, że uwzględniając sytuację finansową RTP, emisja ta została zaakceptowana na rynku tylko dlatego, że stuprocentowym właścicielem udziałów był skarbnik państwa. Ponadto Mediaset zauważyła, że Komisja powinna w swej analizie zbadać treść gwarancji, a nie jej formę.

⁽⁴³⁾ Orzeczenie Sądu Pierwszej Instancji z 10 maja 2000 r. w sprawie T-46/97, SIC przeciwko Komisji, Zb. Orz. 2000, str. II-2125.

⁽⁴⁴⁾ NN 141/95, Finansowanie RTP (Dz.U. C 67 z 4.3.1997, str. 10).

- (81) Jeśli chodzi o protokół o wspieraniu produkcji filmowej, SIC zaobserwowała, że państwo zobowiązało się do corocznego zwracania RTP kosztów ponoszonych w związku ze świadczeniem usług nadawcy publicznego, łącznie z promocją produkcji filmowej, w ten sposób podwójnie finansując RTP za to samo. TVI stwierdziła, że podobne protokoły zostały podpisane z nadawcami prywatnymi, ale tylko RTP jest beneficjentem wsparcia finansowego z budżetu państwa. Ponadto TVI argumentowała, iż protokół o wspieraniu produkcji filmowej z roku 1996 został zastąpiony w 2000 r. innym protokołem, który określał, że RTP musi współfinansować, jako koproducent, wszystkie projekty filmowe korzystające ze wsparcia finansowego ICAM (Instytutu Kina oraz Instytutu Audiowizualnego i Multimedialnego). Odnośnie do tej kwestii, Mediaset stwierdziła, że w sytuacji, gdy warunki finansowe wymagają, aby nadawca publiczny miał udział w koprodukcji z niezależnymi producentami, ważne jest zapewnienie, że nadawca publiczny nie będzie czerpał pośrednich korzyści wynikających z jego relacji z takimi producentami filmowymi.
- (82) Jeśli chodzi o zastrzyki kapitałowe w latach 1994–1997, SIC, ACT, Mediaset i TVI stwierdziły, że żaden rozsądny udziałowiec nie podniósłby kapitału spółki o cechach RTP. Te zastrzyki kapitałowe zostały zrealizowane w firmie o poważnym deficycie, nieposiadającej spójnego planu restrukturyzacji, który przewidywałby powrót do prawidłowego funkcjonowania.
- (83) SIC dodała, że żadna instytucja finansowa nie przyznałaby RTP pożyczki, z uwagi na upadłość „techniczną”, w jakiej RTP znalazła się w 1996 r.
- (84) Mediaset i ACT wystąpiły z wnioskiem o to, aby w trakcie procedury dochodzeniowej większy nacisk kłaść na niezależny nadzór nad wypełnianiem misji służby publicznej. Prywatni nadawcy telewizyjni SIC i TVI uznali, iż Komisja powinna stwierdzić, że działania stanowiły niekompatybilną pomoc państwową, jako że środki publiczne przyznane RTP są nieproporcjonalnie wysokie.
- (86) Odnośnie do uwag SIC na temat art. 11 ust. 2 ustawy nr 21/92 stwierdzono, że ustawodawca portugalski nie przyznał przedsiębiorstwom publicznym prawa do określonych ulg podatkowych w przypadku przekształcania spółek lub operacji restrukturyzacyjnych. Podstawę dla zwolnienia stanowiły przepisy dekretu z mocą ustawy nr 404/90.
- (87) Jeśli chodzi o zwłokę w uiszczaniu płatności za korzystanie z sieci, władze Portugalii twierdzą, że rozłożenie w czasie spłaty zadłużenia przez Portugal Telecom stanowi powszechną strategię w relacjach handlowych między wierzycielem i dłużnikiem i nie było wynikiem interwencji państwa.
- (88) Władze Portugalii twierdzą, że źródłem sytuacji zaistniałych przed porozumieniem początkowym między programem ubezpieczeń społecznych a RTP odnośnie do rozłożenia w czasie spłaty zadłużenia i rezygnacji z odsetek i kary grzywny był spór dotyczący zgodności dekretu regulującego nr 12/83 z konstytucją. Dekret ten reguluje kwestie związane z obowiązkiem odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne od wynagrodzeń za świadczenie pracy w godzinach nadliczbowych. Porozumienie regulujące kwestię zadłużenia uznało interpretację RTP, według której wynagrodzenie nie podlega składkom na ubezpieczenia społeczne, która została potwierdzona przez specjalistę w zakresie przepisów fiskalnych.
- (89) Po drugie, władze Portugalii stwierdzają, że formalne zatwierdzenie tego porozumienia przez rząd nie przyznało RTP żadnej określonej ulgi finansowej, wyróżniającej ją spośród innych przedsiębiorstw znajdujących się w podobnych okolicznościach, przewidzianych w przepisach dekretu z mocą ustawy nr 411/91. Władze Portugalii twierdzą, że odstępstwo od art. 2 ust. 1 lit. d) ma zastosowanie w przypadku RTP, jako że firma była przedmiotem interwencji państwa i przeszła przez różnorodne zmiany w okresie, gdy zarządzała nią komisja administracyjna powołana przez rząd w 1977 r. ⁽⁴⁵⁾ W opinii władz Portugalii ogólny charakter tego działania podkreśla fakt, iż w oparciu o tę samą ustawę zostało zawarte porozumienie z jedną z zainteresowanych stron.
- (90) Co się tyczy opłat z tytułu wydzielania się sieci służących do przesyłania sygnału telewizyjnego w 1993 r., władze Portugalii zajęły stanowisko, że finansowanie było bezpośrednio związane z procesem podziału i sprzedaży sieci przesyłających i przekazujących sygnały telewizyjne. Państwo kupiło TDP od RTP. Zapłata została zrealizowana w formie podwyżki kapitału RTP i wynosiła dokładnie tyle samo, ile wynosiła wartość wydzielonego majątku. W związku z tym nie stanowi to pomocy.

IV. UWAGI WŁADZ PORTUGALII

- (85) W odniesieniu do zwolnienia z opłat rejestracyjnych i notarialnych władze Portugalii stwierdziły, że skoro nie było konieczności sporządzenia aktu notarialnego celem sformalizowania przekształcenia przedsiębiorstwa publicznego w spółkę akcyjną, nie istniała żadna podstawa do pobrania stosownych opłat.

⁽⁴⁵⁾ Dekret z mocą ustawy nr 91/A/77 uchylił statut RTP z 1976 r. i ustalił, że RTP będzie zarządzana przez komisję administracyjną.

- (91) Jeśli chodzi o emisję obligacji z gwarancją skarbu państwa, władze Portugalii bronią stanowiska, że ta pożyczka ze strony akcjonariusza nie obejmowała żadnej gwarancji ze strony państwa portugalskiego, co wyraźnie wykazują dokumenty techniczne do tej sprawy.
- (92) W odniesieniu do protokołu o wspieraniu produkcji filmowej władze Portugalii stwierdziły, że protokół z 1996 r. wyjaśnia i ustala rodzaje działalności RTP w ramach świadczonych przez nią usług nadawcy publicznego, wśród których figuruje wspieranie i promocja produkcji filmowej. Zgodnie z protokołem, RTP ma obowiązek współfinansować „projekty korzystające ze wsparcia finansowego”, które zostały wstępnie wybrane przez właściwą instytucję państwową. Według opinii władz Portugalii warunków protokołu podpisanego z RTP nie można porównywać z warunkami protokołów zawartych z SIC i TVI, jako że RTP była zobowiązana do współfinansowania utworów kinematograficznych, które nie były zaplanowane do emisji w telewizji. Tak czy inaczej, wartość dotacji przyznanej przez RTP była ogólnie dużo wyższa od średniej wartości praw do nadawania utworów przewidzianych do nadawania w telewizji.
- (93) Jeśli chodzi o plan restrukturyzacji na lata 1996–2000, władze Portugalii stwierdziły, że plan nigdy nie wyszedł poza etap badań wstępnych i dlatego też nie stanowił podstawy dla jakiegokolwiek formy interwencji finansowej państwa na rzecz RTP.
- (94) Co się tyczy pożyczki, władze Portugalii stwierdziły, że warunki techniczne związane z udzieleniem pożyczki określały, że operacja finansowa podlegała oprocentowaniu, obliczonym według kryteriów rynkowych.
- (95) Ponadto władze Portugalii argumentowały, że zastrzyki kapitałowe w latach 1994–1998, wraz z odszkodowaniami kompensacyjnymi, stanowiły instrument finansujący koszty związane ze świadczeniem usług nadawcy publicznego.
- (96) Według opinii władz Portugalii model finansowania, na podstawie którego rekompensowano koszty ponoszone przez RTP w trakcie świadczenia usług, okazał się nieadekwatny i spowodował deficyty handlowe. Po pierwsze, odszkodowania kompensacyjne były zawsze obliczane poniżej wartości realnych kosztów poniesionych wskutek świadczenia usług. Po drugie, państwo portugalskie zawsze wypłacało te odszkodowania z opóźnieniem. Dlatego też RTP była zmuszona ubiegać się o finansowanie ze strony banków, aby pokryć wydatki związane z jej funkcjonowaniem i nie mogła zawierać obciążeń odsetkowych i amortyzacyjnych w kosztach wynikających ze świadczenia usług nadawcy publicznego. Po trzecie, RTP musiała odprowadzać do skarbu państwa podatek od wartości dodanej (VAT) od odszkodowań kompensacyjnych, co obniżało ich wartość netto.
- (97) Władze Portugalii twierdzą, że zwolnienie z opłat notarialnych i rejestracyjnych i), ulgi w zakresie opłat związanych z użytkowaniem sieci telewizyjnych ii), rozłożenie w czasie spłaty zadłużenia wobec programu ubezpieczeń społecznych iii), opłata za wydzielenie się sieci służących do przesyłania sygnału telewizyjnego iv), protokół o wspieraniu produkcji filmowej v) i pożyczka uzyskana przez RTP w 1998 r. vi) nie stanowią państwowych środków pomocowych. Jeśli chodzi o pozostałe działania, władze Portugalii uznały, że muszą być one potraktowane jako rekompensata za koszty poniesione w związku ze świadczeniem usług nadawcy publicznego i dlatego nie mogą być uznane za pomoc państwa ⁽⁴⁶⁾.
- (98) Jeśli chodzi o sposób wyliczenia nadwyżki rekompensaty, władze Portugalii stwierdziły, co następuje:
- włączenie w 1996 r. kosztów eksploatacyjnych RTP 2 do zwrotnych kosztów wynikających ze świadczenia usług nadawcy publicznego uzasadnia koncesja nadawcy publicznego z 1996 r., zgodnie z którą wypłaty odszkodowania kompensacyjnego, związanego z kosztami eksploatacyjnymi RTP 2, rozpoczęło się od dnia 1 stycznia 1996 r. ⁽⁴⁷⁾,
 - pożyczki w wysokości 20 miliardów PTE nie należy traktować jako odszkodowania kompensacyjnego, jako że została przyznana na warunkach rynkowych,
 - podwyżki kapitału miały również na celu finansowanie inwestycji, a nie tylko zapewnienie rekompensat finansowych za koszty związane ze świadczeniem usług nadawcy publicznego. Obowiązek skarbu państwa, jako udziałowca, do uczestnictwa w finansowaniu inwestycji uznanych za konieczne wynika z treści koncesji nadawcy publicznego z 1993 r. i 1996 r. ⁽⁴⁸⁾,
 - odszkodowania kompensacyjne podlegały opodatkowaniu podatkiem VAT, w związku z czym ich wartość netto otrzymywana przez RTP była niższa,
 - zgodnie z koncesją nadawcy publicznego z 1996 r. koszty usługi publicznej były zwracane do wysokości wyznaczonego budżetu.
- ⁽⁴⁶⁾ Patrz: orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 22 listopada 2001 r., w sprawie C-53/00, Ferring SA przeciwko Centralnej Agencji Instytucji Zabezpieczenia Społecznego (ACOSS), Zb. Orz. str. I-9067.
- ⁽⁴⁷⁾ Klauzule 3 i 4 koncesji nadawcy publicznego z dnia 31 grudnia 1996 r.
- ⁽⁴⁸⁾ Zgodnie z klauzulą 14 koncesji nadawcy publicznego z 1993 r. i z pkt 3 klauzuli 21 koncesji nadawcy publicznego z 1996 r.: „udział we wspomnianych wcześniej inwestycjach pokrywa najlepiej pierwsza umawiająca się strona i jako udziałowiec, w formie podwyżki kapitału”.

(99) Mając na uwadze powyższe elementy, władze Portugalii stwierdziły, że rekompensaty finansowej na rzecz RTP z tytułu świadczenia przez nią usług nadawcy publicznego nie można uznać za nadmiernie wysoką lub niewłaściwą.

V. OCENA DZIAŁAŃ

Charakter środków pomocowych zastosowanych przez państwo w ramach działań doraźnych

(100) Aby określić, czy działania te stanowią pomoc państwa w rozumieniu w art. 87 ust. 1 Traktatu, Komisja musi ocenić, czy środki na rzecz RTP:

- są przyznane przez państwo lub pochodzą ze środków publicznych,
- mogą prowadzić do zakłócenia konkurencji,
- są korzystne dla niektórych przedsiębiorstw lub dla produkcji pewnych towarów,
- mają wpływ na wymianę handlową pomiędzy Państwami Członkowskimi.

Obecność środków publicznych

(101) Środki publiczne wykorzystywane są w przypadku zwolnienia z opłat notarialnych i rejestracyjnych, jako że straty w przychodach fiskalnych wynoszą tyle samo, co środki publiczne wykorzystane w formie wydatków fiskalnych⁽⁴⁹⁾.

(102) Komisja zauważa, co następuje, w odniesieniu do wykorzystania środków publicznych w przypadku, gdy operator sieci przesyłających sygnał radiowy akceptuje opóźnienia w uiszczaniu przez RTP opłat za użytkowanie sieci. Akceptując brak opłat za użytkowanie sieci i związanych z nimi odsetek, co w efekcie doprowadziło do akumulacji zadłużenia w badanym okresie, operator sieci zrezygnował z przychodów i najprawdopodobniej musiał zaciągnąć pożyczki na rynku w celu finansowania swej działalności.

(103) Mając na względzie fakt, że Portugal Telecom był stopniowo prywatyzowany w badanym okresie, Komisja musi wyraźnie oddzielić okres, w którym państwo miało udziały większościowe w Portugal Telecom, od okresu, w którym państwo miało udziały mniejszościowe w tej firmie.

⁽⁴⁹⁾ Pkt 10 komunikatu Komisji w sprawie zasad przyznawania pomocy państwa na rzecz działań związanych z bezpośrednim opodatkowaniem przedsiębiorstw (Dz.U. C 384 z 10.12.1998, str. 3).

(104) Jeśli chodzi o okres od połowy 1997 r., Komisja uważa, że jakiegokolwiek straty w przychodach Portugal Telecom nie mogą być traktowane jako „środki z budżetu państwa”, ponieważ udziały skarbu państwa w Portugal Telecom wynosiły zaledwie 25 % i spadły jeszcze bardziej w następnych latach oraz dlatego, że inni główni udziałowcy nabywali udziały w firmie⁽⁵⁰⁾. Ponadto, zgodnie z ust. 27, Portugal Telecom nie mógł otrzymywać rekompensat od państwa z tytułu ewentualnych strat, wynikających z zaakceptowania opóźnionych płatności ze strony RTP. Dlatego też Komisja stwierdza, że od połowy 1997 r. nie wykorzystywano żadnych państwowych środków pomocowych.

(105) W odniesieniu do okresu do połowy 1997 r., państwo kontrolowało Portugal Telecom, jako że miało udziały większościowe w tej firmie. Tym samym wszelkie straty w przychodach wynikające z akceptowania opóźnionych płatności za poprzedni okres, do połowy 1997 r., należy uznać za środki publiczne⁽⁵¹⁾.

(106) Po pierwsze, Komisja musi ocenić, czy zachowanie operatora sieci do połowy 1997 r. doprowadziło do strat w środkach państwowych. W zasadzie, przyznając ulgi w płatnościach, operator sieci postąpił wobec RTP jak wierzyciel publiczny. W efekcie jego zachowanie należy porównać do zachowania wierzyciela publicznego lub prywatnego, który usiłuje odzyskać należne mu kwoty i który w tym celu zawiera porozumienia z dłużnikiem, na podstawie których spłaty zakumulowanych długów zostaną rozłożone w czasie lub podzielone, aby ułatwić zwrot tych kwot⁽⁵²⁾. Oprocentowanie zwyczajowo stosowane w tego rodzaju zadłużeniach, czyli odsetki za zwłokę, ma na celu wyrównanie strat, jakie poniósł wierzyciel z tytułu zwłoki w wywiązywaniu się przez dłużnika z zobowiązań. Stopa procentowa odsetek za zwłokę, stosowana przez wierzyciela publicznego, powinna być taka sama jak stopa procentowa zastosowana w analogicznych okolicznościach przez wierzyciela prywatnego⁽⁵³⁾.

(107) Po wszczęciu procedury i po zapoznaniu się z uwagami stron trzecich władze Portugalii nie dostarczyły wystarczających informacji odnośnie do stopy procentowej odsetek zastosowanej przez publicznego operatora sieci ani odnośnie do rynkowej stopy referencyjnej. Tym samym Komisja nie może wykluczyć możliwości, że stopy procentowe zastosowane przez Portugal Telecom do połowy 1997 r. stanowią straty w środkach państwowych.

⁽⁵⁰⁾ W tej kwestii patrz: definicja przedsiębiorstwa publicznego w art. 2 ust. 1 lit. b) dyrektywy Komisji 2000/52/WE z dnia 26 lipca 2000 r. zmieniająca dyrektywę 80/723/EWG w sprawie przejrzystości stosunków finansowych między Państwami Członkowskimi i przedsiębiorstwami publicznymi (Dz.U. L 193 z 29.7.2000, str. 75).

⁽⁵¹⁾ Patrz: orzeczenie Sądu Pierwszej Instancji z dnia 12 grudnia 1996 r. w sprawie T-358/94, *Compagnie Nationale Air France przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zb. Orz. 1996, str. II-2109.

⁽⁵²⁾ Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 29 kwietnia 1999 r. w sprawie C-342/96, *Królestwo Hiszpanii przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zb.Orz. 1999, str. I-2459, pkt 46.

⁽⁵³⁾ Tamże, pkt 48.

- (108) Po drugie, Komisja nie tylko musi ocenić, czy działanie pociąga za sobą korzystanie z państwowych środków pomocowych, ale też określić, czy władze publiczne faktycznie uczestniczyły w przyjęciu danego działania ⁽⁵⁴⁾.
- (109) Nie zaprzeczono, jakoby państwo, do połowy 1997 r., mogło kontrolować Portugal Telecom i wywierać dominujący wpływ na jego działania, ponieważ było właścicielem ponad 50 % akcji firmy.
- (110) W trakcie dochodzenia Komisja nie ustaliła żadnych dowodów świadczących o tym, że władze Portugalii faktycznie były zaangażowane w przyjęcie porozumień dotyczących akceptacji zwrotu opóźnionych płatności z tytułu zadłużenia ze strony operatora sieci przesyłających sygnał radiowy ⁽⁵⁵⁾.
- (111) Zgodnie z ust. 22 państwo regulowało taryfy i zasady przesyłania sygnału telewizyjnego, będącego obowiązkiem operatora sieci jako strony umowy koncesyjnej zawartej z państwem. Jednakże przepisy prawne nie rozróżniały pomiędzy usługami i taryfami, jakie operator sieci miał oferować publicznie nadawcy telewizyjnemu RTP i prywatnym nadawcom telewizyjnym. Podobnie, operator sieci nie musiał świadczyć usług powszechnych na rzecz RTP w zakresie udostępniania sieci.
- (112) W związku z tym Komisja nie zgadza się ze stronami trzecimi, które argumentowały, że były obiektem dyskryminacji, jako że Ustawa o Telewizji przewidywała utratę licencji na przesyłanie sygnału telewizyjnego tylko w przypadku operatorów prywatnych, którzy nie uiszczają w terminie opłaty za użytkowanie sieci. Mimo że ustawa przewidywała jedynie konsekwencje wynikające z ewentualnego nieuiszczenia płatności ze strony operatorów prywatnych, Portugal Telecom nie miał obowiązku świadczenia usług na rzecz RTP, bez względu na to czy RTP uiszczala opłaty, czy nie.
- (113) Ponadto operator sieci nie był częścią struktur administracji publicznej, ponieważ, zgodnie z prawem spółek, został utworzony jako spółka akcyjna („sociedade anónima”).
- (114) Władze Portugalii wyraźnie stwierdziły, że władze publiczne nie interweniowały, ani bezpośrednio, ani pośrednio, w sprawę akceptacji opóźnionych płatności przez Portugal Telecom. Również strony trzecie nie przedstawiły żadnych dowodów wskazujących na zaangażowanie się państwa w to działanie.
- (115) W końcu, jak wynika z ust. 25, zachowanie operatora sieci do i od połowy 1997 r. nie uległo zmianie. Od połowy 1997 r. operator sieci nadal zawierał porozumienia z RTP odnośnie do trybu uiszczania opłat. Główną przyczyną zawarcia tych porozumień wydaje się być spór odnośnie do wysokości opłaty rocznej wraz z kwestią wzajemnej zależności obu firm. Fakt ten podkreśliła ANACOM w swej decyzji z 2003 r., według której Portugal Telecom musiała znacznie obniżyć swe ceny.
- (116) Uwzględniając argumenty przedstawione powyżej, Komisja stwierdza, iż nie ma żadnych dowodów na to, jakoby operator sieci musiał zaakceptować opóźnione uiszczanie płatności pod naciskiem władz publicznych. Nie ma również żadnych innych dowodów sugerujących, że władze publiczne były zaangażowane w przyjęcie tego działania ⁽⁵⁶⁾. Ponadto podobne porozumienia zawarto już po całkowitym sprywatyzowaniu przedsiębiorstwa. Tym samym działanie to nie może być przypisane państwu, nie mogło więc również doprowadzić do strat w środkach państwowych.
- (117) Jeśli chodzi o rozłożenie w czasie spłaty zadłużenia wobec programu ubezpieczeń społecznych, jak również o rezygnację z odsetek od zaległych płatności, Komisja uważa, że program ubezpieczeń społecznych nie można uznać za przedsiębiorstwo. Nie prowadzi on działalności gospodarczej, a raczej jest instytucją publiczną zarządzającą programem ubezpieczeń społecznych ⁽⁵⁷⁾. Co więcej, zezwolenie na rozłożenie w czasie spłaty zadłużenia nie było wydane przez sam program ubezpieczeń społecznych, lecz na podstawie wspólnego pisma Sekretarza Stanu w Ministerstwie Finansów i Ubezpieczeń Społecznych oraz Wicesekretarza Stanu przy Wiceministrze. Ponieważ zezwolenie takie zostało wydane, państwo zrezygnowało z otrzymywania przychodów, ponieważ w normalnych okolicznościach otrzymałoby 1,206 miliardów PTE z tytułu odsetek od zaległego zadłużenia. Oczywistym jest więc fakt, że wykorzystano tu państwowe środki pomocowe i że działanie to przypisuje się państwu.
- (118) Podwyżki kapitału na rzecz RTP oraz opłaty z tytułu użytkowania sieci przesyłających sygnał telewizyjny państwo wypłacało bezpośrednio z budżetu. Oczywiście jest zatem, że fundusze te stanowią państwowe środki pomocowe, w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu.

⁽⁵⁴⁾ Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 maja 2002 r. w sprawie C-482/99, *Republika Francuska przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zb. Orz. 2002, str. I-4397.

⁽⁵⁵⁾ W piśmie z dnia 16 czerwca 2003 r. Komisja wystąpiła z żądaniem informacji konkretnie dotyczących wskaźników podanych przez Trybunał Sprawiedliwości w sprawie C-482/99.

⁽⁵⁶⁾ Patrz: sprawa 70/85 – Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 2 lutego 1988 r. w sprawach połączonych 67, 68 i 70/85, *Kwekerij Gebroeders van Der Kooy BV i inni przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zb. Orz. 1988, str. 219, pkt 37.

⁽⁵⁷⁾ Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 17 lutego 1993 r. w sprawach połączonych C-159/91 i C 160/91 *Christian Poucet przeciwko Assurances générales de France i Caisse mutuelle régionale du Languedoc-Roussillon*, Zb. Orz. 1993, str. I-637.

- (119) Komisja nie może zgodzić się z władzami Portugalii, że przy udzieleniu pożyczki nie użyto państwowych środków pomocowych. Należy przypomnieć, że termin „środki państwowe” obejmuje również korzyści przyznane przez organy wyznaczone lub utworzone przez państwo do tego celu⁽⁵⁸⁾. Umowa pożyczki została zawarta między RTP i Funduszem Stabilizacji Zadłużenia Publicznego, zarządzanym przez Instytut Zarządzania Zadłużeniem Publicznym. Akt prawny określa, że Instytut podlega Ministerstwu Finansów⁽⁵⁹⁾. Dlatego też można stwierdzić, że fundusze przyznane przez Fundusz Stabilizacji Zadłużenia Publicznego należy traktowane jako państwowe środki pomocowe.
- (120) Ponadto działanie to można przypisać bezpośrednio władzom Portugalii, jako że uchwała podjęta w dniu 17 grudnia 1998 r. przez Sekretarzy Stanu w Ministerstwach Komunikacji Społecznej, Skarbu i Finansów określała warunki kontraktu.
- (121) Nie otrzymano żadnych informacji dowodzących, że emisji obligacji przez RTP towarzyszyła gwarancja skarbu państwa. Zgodnie z prospektem emisyjnym RTP gwarantowała obsługę zadłużenia. W momencie emisji RTP nie posiadała statusu prawnego uprawniającego ją do otrzymania gwarancji bezwarunkowej od państwa. W 1992 r. firma została przekształcona z przedsiębiorstwa publicznego w spółkę akcyjną na podstawie ustawy nr 21/92. W związku z tym Komisja uważa, że emisja obligacji została przeprowadzona na warunkach rynkowych i że państwo nie zrezygnowało z uzyskiwania przychodów. Wobec tego nie można mówić o zaangażowaniu jakichkolwiek państwowych środków pomocowych. W przeciwieństwie do opinii stron trzecich, Komisja uważa, iż fakt, że RTP jest własnością skarbu państwa, nie wpływa na treść tego wniosku. Należy powołać się tutaj na neutralne stanowisko Traktatu WE w odniesieniu do własności publicznej lub prywatnej⁽⁶⁰⁾.
- (122) W odniesieniu do protokołu o wspieraniu produkcji filmowej z września 1996 r. Komisja nie może się zgodzić z uwagami stron trzecich dotyczącymi otrzymania przez RTP dodatkowych środków finansowych na podstawie tego protokołu. Protokół ten określał szczegółowo sposób, w jaki RTP powinna świadczyć usługi nadawcy publicznego wspierającego produkcje filmową⁽⁶¹⁾, nie przewidywał jednak żadnej dodatkowej rekompensaty finansowej dla RTP. Rekompensata finansowa z tytułu świadczenia przez RTP usług w zakresie produkcji filmowej już była możliwa na podstawie ogólnego systemu odszkodowań kompensacyjnych, zgodnie z ustawą nr 21/92⁽⁶²⁾. Dlatego

też Protokół nie może być traktowany jako działanie odmienne od finansowania doraźnego. Tak więc protokół sam w sobie nie prowadzi do strat w środkach państwowych, jako że państwo nie przyznaje RTP żadnych dodatkowych środków finansowych na jego podstawie.

- (123) Plan restrukturyzacji na lata 1996–2000 stanowi jedynie badanie wstępne przeprowadzone przez RTP, bez żadnych zobowiązań finansowych ze strony państwa portugalskiego. Dlatego też Komisja uważa, że nie zaangażowano tu żadnych środków państwowych. Odnośnie do tej kwestii strony trzecie nie przedstawiły żadnych nowych uwag ani dowodów.
- (124) Na podstawie uwag przedstawionych powyżej można więc stwierdzić, że protokół o wspieraniu produkcji filmowej, plan restrukturyzacji na lata 1996–2000, opóźnienia w opłatach za użytkowanie sieci przesyłających sygnał oraz emisja obligacji nie stanowią pomocy państwa, ponieważ nie zostały tu zaangażowane żadne środki państwowe.

Faworyzowanie niektórych firm

- (125) W odniesieniu do zwolnień z opłat notarialnych i rejestracyjnych Komisja musi określić, czy działanie spowodowało przyznanie RTP ogólnego zwolnienia z obowiązków podatkowych i czy było ono zastosowane szczególnie wobec RTP (oraz, ewentualnie, tylko wobec przedsiębiorstw publicznych), a nie wobec przedsiębiorstw prywatnych. Ponadto Komisja zobowiązana jest stwierdzić, czy RTP otrzymała dodatkowe korzyści z racji tego, że nie poniosła żadnych kosztów związanych z opublikowaniem aktu założycielskiego spółki i czy RTP została również zwolniona z opłat rejestracyjnych i notarialnych odnośnie pozostałego majątku, zgodnie z art. 11 pkt 2 ustawy nr 21/92.
- (126) Po pierwsze, Komisja sądzi, że celem art. 11 było zwolnienie RTP z opłat rejestracyjnych i notarialnych lub analogicznych, związanych bezpośrednio ze zmianą jej statutu. Jakkolwiek ust. 1 tego artykułu odnosi się do podstawowego wymogu zarejestrowania statutu w Krajowym Rejestrze Handlowym, ust. 2 odnosi się do innych wymaganych czynności rejestracyjnych, związanych bezpośrednio ze zmianą statusu prawnego przedsiębiorstwa (np. z rejestrem majątku ruchomego i nieruchomego itd.). Istotnie, informacje od władz Portugalii świadczą o tym, że RTP nie korzysta z ogólnego zwolnienia z opłat rejestracyjnych i notarialnych, jako że kilkakrotnie uiściła opłaty notarialne i rejestracyjne związane ze zmianami wewnątrz przedsiębiorstwa, po przekształceniu się w spółkę akcyjną⁽⁶³⁾. Z tego też powodu Komisja nie zgadza się z uwagami zainteresowanych stron, jakoby RTP skorzystała ze zwolnienia ze wszystkich opłat notarialnych i rejestracyjnych.

⁽⁵⁸⁾ Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 17 czerwca 1999 r. w sprawie C-295/97 *Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA przeciwko International Factors Italia SpA (Ifitalia), Dormier Luftfahrt GmbH i Ministero della Difesa*, Zb. Orz. 1999, str. I-3735, pkt 35.

⁽⁵⁹⁾ Artykuł 1 dekretu z mocą ustawy nr 160/96.

⁽⁶⁰⁾ Patrz: pkt 1.2 komunikatu Komisji w sprawie stosowania art. 87 i 88 Traktatu WE odnośnie do pomocy państwa w postaci gwarancji (Dz.U. C 71 z 11.3.2000, str. 14).

⁽⁶¹⁾ Zgodnie z art. 4 ust. 3 lit. l) ustawy nr 21/92, klauzulą 5 pkt 1 lit. j) koncesji nadawcy publicznego z 1993 r. i w klauzulą 7 pkt 1 lit. m) koncesji nadawcy publicznego z 1996 r.

⁽⁶²⁾ Artykuł 5 ustawy nr 21/92.

⁽⁶³⁾ Pismo władz Portugalii z dnia 14 grudnia 1995 r.

- (127) Po drugie, Komisja zgadza się z władzami Portugalii, że art. 11 ust. 1 ustawy nr 21/92, na podstawie którego RTP została zwolniona z opłat notarialnych i rejestracyjnych, nie przyznaje jej żadnych określonych korzyści. Potwierdza jedynie zastosowanie przepisów ustawy nr 84/88 w konkretnym przypadku RTP, zgodnie z którymi przedsiębiorstwa publiczne, na podstawie dekretu z mocą ustawy, mogą się przekształcać w spółki akcyjne. Dekret taki musi jednocześnie zatwierdzać statut spółki akcyjnej oraz stanowić wystarczającą podstawę do wykonania wszystkich niezbędnych czynności rejestracyjnych.
- (128) Odmienne traktowanie przedsiębiorstw publicznych, których status prawny ulega zmianie wskutek przekształcenia się w spółkę akcyjną, wynika z wewnętrznej logiki systemu i nie przyznaje im określonych korzyści, jako że nie występują czynniki powodujące konieczność uiszczenia opłat. Sporządzenie aktu notarialnego jest niezbędne do poświadczania dokumentów, które ustanawiają lub zmieniają dane przedsiębiorstwo, w celu nadania im mocy prawnej. Niemniej jednak akt taki okazuje się zbyteczny w przypadku przedsiębiorstw, których status prawny ulega zmianie wskutek przekształcenia się w spółkę akcyjną w drodze aktu prawnego, jako że ten akt już posiada wymaganą moc prawną.
- (129) To samo rozumowanie, mające zastosowanie w przypadku opłat rejestracyjnych, odnosi się również do kosztów publikacji. Państwo, jako władza publiczna, ma obowiązek publikować zmiany wprowadzone w ustawodawstwie w Dzienniku Urzędowym Republiki (*Diário de República*). Ponieważ ustawę nr 21/92 zatwierdzającą nowy statut RTP, państwo publikowało już wcześniej, nie istniała konieczność nakładania na RTP obowiązku publikacji, który jednak mogłyby obowiązywać przedsiębiorstwa prywatne. Dziennik Urzędowy Republiki zawiera pełen tekst statutu RTP, co jest jednoznaczne z ich rejestracją i podaniem do wiadomości stron trzecich.
- (130) Po trzecie, Komisja zgadza się z władzami Portugalii, że art. 11 ust. 2 ustawy nr 21/92, na podstawie którego RTP została zwolniona z innych opłat rejestracyjnych i notarialnych, bezpośrednio związanych ze zmianą statusu prawnego przedsiębiorstwa, nie przyznaje jej żadnych określonych korzyści. Artykuł 11 ust. 2 ustawy nr 21/92 jedynie potwierdza możliwość stosowania art. 1 dekretu z mocą ustawy nr 404/90, na podstawie którego przedsiębiorstwa mogą być zwolnione z podatku transferowego i innych opłat prawnych należnych z tytułu majątku niezbędnego do koncentracji lub współpracy, o których mowa. Dekret z mocą ustawy nr 404/90 miał zastosowanie do wszystkich przedsiębiorstw, które dokonywałyby czynności związanych ze współpracą lub koncentracją do dnia 31 grudnia 1993 r. Zwolnienie RTP z innych opłat rejestracyjnych nie przyznaje jej określonych korzyści, ponieważ było stosowane wobec wszystkich przedsiębiorstw się w takiej samej sytuacji.
- (131) Po rozważeniu uwag stron trzecich i władz Portugalii Komisja stwierdza, że porozumienia wstępnego pomiędzy programem ubezpieczeń społecznych a RTP nie można uważać za zachowanie właściwe operatorowi prywatnemu. Spór dotyczył kwestii rozpatrzenia, czy interpretacja określonych przepisów w zakresie ubezpieczeń społecznych, określonych w dekrete regulującym nr 12/83, była prawidłowa z prawnego punktu widzenia. Porozumienie to potwierdziło interpretację RTP popartą analizą eksperta podatkowego, wykazującą, że dekret regulujący był niezgodny z Konstytucją. Niemniej jednak po zawarciu porozumienia dekretu regulującego nie uchylono. Dlatego też należy stwierdzić, iż działanie zastosowano wobec RTP w sposób selektywny, nie naruszając możliwości stosowania interpretacji wspomnianych przepisów w zakresie ubezpieczeń społecznych wobec innych przedsiębiorstw.
- (132) Ponadto Komisja nie może się zgodzić z władzami Portugalii, że zezwolenie na rozłożenie w czasie spłaty zadłużenia oraz rezygnacja z opłat i odsetek została przyznana w ramach ogólnego systemu, mającego zastosowanie wobec wszystkich przedsiębiorstw znajdujących się w analogicznej sytuacji, na podstawie dekretu z mocą ustawy nr 411/91, i dlatego nie przyznało ono RTP żadnej określonej korzyści.
- (133) Nie przesądzając o tym, czy system ma charakter selektywny czy ogólny, celem niniejszej decyzji jest ustalenie, czy zastosowanie tego systemu wobec RTP było selektywne.
- (134) Celem udowodnienia, że rozłożenie w czasie spłaty zadłużenia jest niezbędne dla zapewnienia funkcjonowania przedsiębiorstwa, dekret z mocą ustawy nr 411/91 wymaga przeprowadzenia analizy ekonomiczno-finansowej. RTP nigdy nie przeprowadziła takiej analizy, zgodnie z art. 2 ust. 3 dekretu z mocą ustawy nr 411/91.
- (135) Ponadto warunek, o którym mowa w art. 2 ust. 1 lit. d), nie miał zastosowania w odniesieniu do RTP, jako że uregulowanie zadłużenia nie nastąpiło wskutek interwencji państwa. Komisja nie zgadza się z władzami Portugalii, które twierdzą, że interwencje państwa miały wpływ na funkcjonowanie zadłużonego przedsiębiorstwa i że RTP, w trakcie interwencji państwa, postępował zgodnie z przepisami statutowymi. Pomimo że RTP podlegał, w 1977 r. ⁽⁶⁴⁾, określoneemu systemowi zarządzania, system ten zakończył się w momencie, gdy RTP przyjął nowy statut w 1980 r., a przecież zadłużenie wobec programu ubezpieczeń społecznych zakumulowało się w latach 1983–1989. Komisja uważa, że zezwolenia na uregulowanie zadłużenia przyznane RTP nie można uważać za część systemu powszechnie stosowanego zgodnie z ustawą nr 411/91, jako że RTP nie spełniał kryteriów zezwalających na regulowanie zadłużeń ustalonych w tej ustawie. Z tego względu działanie zostało zastosowane wobec RTP w sposób selektywny.

⁽⁶⁴⁾ Ustawa nr 91-A/77 określa, że z powodu kryzysu strukturalnego zarządzaniem RTP powinna się zająć Rada Administracyjna.

- (136) Ponadto, zezwalając na rozłożenie w czasie spłaty zadłużenia, państwo powinno było działać jako wierzyciel publiczny lub prywatny, usiłujący odzyskać należne mu kwoty i który dla osiągnięcia tego celu zawiera porozumienia odnośnie rozłożenia w czasie spłaty długu, chcąc ułatwić jego spłatę⁽⁶⁵⁾. Zastosowane przez państwo oprocentowanie odsetek za zwłokę powinno być takie samo jak stopa procentowa, jaką wierzyciel prywatny zastosowałby w identycznych okolicznościach. Komisja uważa, że wierzyciel prywatny, który starałby się odzyskać zadłużenie na drodze prawnej, otrzymałby co najmniej stopę procentową określoną ustawowo. W związku z tym władze Portugalii, nie wymagając spłaty odsetek, mimo istnienia mechanizmów wykonawczych w tym zakresie, nie postąpiły jak wierzyciel prywatny, którego celem byłoby przecież uzyskanie maksymalnej stopy procentowej. Ponadto zadłużenie wobec programu ubezpieczeń społecznych skumulowało się w latach 1983–1989, a rozłożenie spłaty nastąpiło dopiero w 1993 r. W takich okolicznościach wierzyciel prywatny nie zezwoliłby na podobną akumulację zaległego zadłużenia przez tak długi okres czasu i skierowałby sprawę do windykatora. Dlatego też wydaje się, iż takie działanie przyznało RTP określone korzyści.
- (137) W odniesieniu do opłat związanych z wydzieleniem się sieci przesyłających sygnał telewizyjny Komisja nie może uwzględnić uwag stron trzecich kwestionujących wyliczenie wartości sieci nadawczych. Komisja stwierdziła już, w swej decyzji z dnia 2 października 1996 r. odnośnie do finansowania RTP, że cena, jaką państwo zapłaciło RTP za sieć, odpowiadała cenie rynkowej i nie stanowiła pomocy państwa⁽⁶⁶⁾. Stwierdzenie to nie zostało podważone przez SIC przed Sądem Pierwszej Instancji⁽⁶⁷⁾.
- (138) Co więcej, Komisja nie zgadza się z uwagami, według których rekompensata nie ma uzasadnienia, ponieważ sieć telewizyjną wybudowano przy finansowej pomocy państwa. Komisja uważa, że rolę państwa jako inwestora należy oddzielić od jego roli jako władzy publicznej. Mimo że państwo było wyłącznym właścicielem RTP i stało się również wyłącznym właścicielem TDP, dla zachowania przejrzystości oba przedsiębiorstwa były prawnie i finansowo niezależne. Sieć stanowiła część majątku RTP. Z tego względu rekompensata, jaką państwo przyznało przedsiębiorstwu publicznemu RTP pod względem wartości rynkowej sieci, którą zdecydowało oddzielić od majątku RTP, nie stanowi jakiegokolwiek korzyści finansowej dla tego przedsiębiorstwa, jako że wartość rekompensaty równa jest faktycznej wartości tego majątku. W związku z tym działanie nie przyznaje RTP żadnej korzyści, ponieważ nie stanowi ono pomocy państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu WE.
- (139) Po rozpatrzeniu uwag stron trzecich oraz władz Portugalii Komisja stwierdza, iż podwyżki kapitału przyznane w latach 1994–1997 stanowiły korzyść finansową dla RTP. Na podstawie danych przedstawionych w tabeli 3 i mając na uwadze słabą sytuację finansową RTP w okresie, kiedy realizowane były podwyżki kapitału, żaden inwestor prywatny nie zainwestowałby w przedsiębiorstwo, od którego nie można było oczekiwać jakiegokolwiek zwrotu w stosownym czasie. Tym samym, pomimo zastrzyków kapitałowych, sytuacja finansowa RTP uległa pogorszeniu. Ani władze Portugalii, ani strony trzecie nie stwierdziły jakoby państwo portugalskie zachowało się jak inwestor prywatny, dokonując zastrzyków kapitałowych na rzecz tego przedsiębiorstwa.
- (140) Komisja nie zgadza się z władzami Portugalii, które utrzymują, że pożyczka udzielona w 1998 r. odpowiada warunkom rynkowym. Aby nie stanowić pomocy państwa, warunki towarzyszące udzielaniu pożyczki (zabezpieczenie spłaty pożyczki i oprocentowanie) powinny odzwierciedlać ryzyko wynikające z udzielenia pożyczki przedsiębiorstwu⁽⁶⁸⁾. Ryzyko i oprocentowanie są wyższe w przypadku przedsiębiorstwa, które znajduje się trudnej w sytuacji finansowej i którego stabilność jest niższa od wymaganej przez instytucję finansową udzielającą pożyczek.
- (141) Na podstawie danych przedstawionych w tabeli 3 można zauważyć, że w okresie, w którym przyznano pożyczkę, RTP znajdowała się w poważnych kłopotach finansowych. Wartość długów przewyższała wartość majątku przedsiębiorstwa, a jej kapitał własny netto wykazywał bilans ujemny. W ten sposób z technicznego punktu widzenia przedsiębiorstwo znajdowało się w stanie upadłości.
- (142) Po pierwsze, należy pamiętać, że pożyczka ta stanowiła pożyczkę „podporządkowaną”, tzn. nie miała ona żadnej gwarancji majątkowej i w przypadku upadłości przedsiębiorstwa wierzyciel w kolejce do spłaty znajdował się za wszystkimi dłużnikami, lecz przed udziałowcami. Brak odpowiedniej gwarancji majątkowej stanowi w przypadku tej pożyczki jasny dowód na to, że nie została ona udzielona na warunkach rynkowych i że udzielono w tym przypadku pomocy. Biorąc pod uwagę stan technicznej upadłości RTP w momencie przyznawania jej pożyczki, żadna instytucja finansowa nie udzieliłaby RTP pożyczki „podporządkowanej”, ponieważ prawdopodobieństwo spłaty pożyczki przez to przedsiębiorstwo było nikłe. Dlatego też pożyczki nie udzieliła żadna prywatna instytucja finansowa, tylko Fundusz Stabilizacji Zadłużenia Publicznego.

⁽⁶⁵⁾ Sprawa C-342/96.

⁽⁶⁶⁾ NN 141/95 *Finansowanie da Radiotelevisão Portuguesa (RTP)* (Dz.U. C 67 z 4.3.1997, str. 10).

⁽⁶⁷⁾ Sprawa T-46/97, pkt 50.

⁽⁶⁸⁾ Komunikat Komisji na temat stosowania art. 92 i 93 Traktatu EWG i art. 5 dyrektywy 80/723/EWG Komisji wobec przedsiębiorstw publicznych sektora produkcyjnego (Dz.U. C 307 z 13.11.1993, str. 3).

(143) Po drugie, można stwierdzić, że oprocentowanie tej pożyczki nie odzwierciedla jej rzeczywistego ryzyka. Nie tylko zastosowana stopa procentowa jest niższa od stopy referencyjnej, jaką Komisja zazwyczaj stosuje do obliczenia wartości pomocy udzielonej w formie obniżonych odsetek ⁽⁶⁹⁾, lecz również każdy podmiot rynkowy wymagałby, oprócz solidnych gwarancji, takiej stopy procentowej, która rekompensowałaby mu wysokie ryzyko nieotrzymania spłaty.

(144) Ponieważ sytuacja finansowa RTP nie umożliwiała jej uzyskania pożyczki „podporządkowanej” na normalnych warunkach, pożyczka jest równoznaczna z dotacją i stanowi korzyść na rzecz RTP.

(145) W związku z tym Komisja uważa, że rozłożenie w czasie spłaty zadłużenia RTP wobec programu ubezpieczeń społecznych, zastrzyki kapitałowe w latach 1994–1997 oraz pożyczka udzielona w 1998 r. stanowiły korzyść ekonomiczno-finansową w porównaniu z konkurentami, którzy nie otrzymali takich samych funduszy.

Zakłócenie konkurencji

(146) Od momentu otwarcia się portugalskiego rynku telewizyjnego dla konkurencji najpóźniej w 1992 r., w okresie, w którym RTP otrzymywała środki pomocowe, na rynku funkcjonowali już jej konkurenci. W lutym 1992 r. przyznano licencje na nadawanie programu telewizyjnego prywatnym nadawcom SIC i TVI, a w październiku 1992 r. SIC rozpoczęła emisję programów w Portugalii.

(147) Komisja nie zgadza się ze stanowiskiem władz Portugalii, że porozumienie odnośnie do zadłużenia wobec programu ubezpieczeń społecznych nie miało nic wspólnego z pomocą państwa, jako że samo zadłużenie powstało przed otwarciem portugalskiego rynku nadawczego dla konkurencji. RTP przyznano korzyść finansową w maju 1993 r., po otwarciu rynku nadawczego dla konkurencji, dlatego też można stwierdzić, że działanie to stanowiło dla RTP korzyść ekonomiczną.

(148) Zatem Komisja stwierdza, że działania państwa mogły stanowić korzyści ekonomiczno-finansowe dla RTP w porównaniu z konkurentami, którzy nie otrzymali takich samych funduszy i w ten sposób zakłócać konkurencję, w rozumieniu art. 87 ust. 1.

⁽⁶⁹⁾ Stopa referencyjna oparta jest na pięcioletniej stopie międzybankowej swap wraz z premią (Dz.U. C 273 z 9.9.1997, str. 3). Stopy referencyjne w Portugalii od dnia 1 stycznia 1997 r. podane są na stronie: http://europa.eu.int/comm/competition/state_aid/others/reference_rates.html.

Wpływ na wymianę handlową między Państwami Członkowskimi UE

(149) Działania państwa wchodzą w zakres art. 87 ust. 1 w takim zakresie, w jakim wpływają one na wymianę handlową pomiędzy Państwami Członkowskimi. Ma to miejsce zawsze, kiedy dana działalność jest przedmiotem wymiany wewnątrzspółnotowej. W omawianym przypadku RTP jako beneficjent prowadzi działalność na rynku międzynarodowym. Za pośrednictwem Europejskiej Unii Nadawców Publicznych dokonuje wymiany programów telewizyjnych i uczestniczy w systemie Eurowizji ⁽⁷⁰⁾. Ponadto RTP bezpośrednio konkuruje z prywatnymi nadawcami, którzy prowadzą działalność na międzynarodowym rynku nadawczym i którzy mają międzynarodową strukturę własności ⁽⁷¹⁾.

(150) Dlatego też można stwierdzić, że środki przyznane RTP w ramach działań miały wpływ na wymianę handlową pomiędzy Państwami Członkowskimi, w rozumieniu art. 87 ust. 1.

Wniosek dotyczący charakteru pomocy działań doraźnych

(151) Z powyższego wynika, że pomijając ewentualne obowiązki świadczenia usług publicznych przez RTP, następujące działania obejmują pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu WE: rozłożenie w czasie spłaty zadłużenia wobec programu ubezpieczeń społecznych, zastrzyki kapitałowe w latach 1994–1997 oraz pożyczka udzielona w 1998 r.

(152) Jednakże, jak już wspomniano wcześniej, RTP powierzono obowiązki świadczenia usług nadawcy publicznego. Europejski Trybunał Sprawiedliwości, w orzeczeniu w sprawie *Altmark* stwierdził, że działania ze strony państwa, które rekompensują koszty świadczenia usług publicznych nie stanowią pomocy państwa zgodnie z art. 87 ust. 1 Traktatu WE, o ile spełnione są jednocześnie następujące cztery warunki ⁽⁷²⁾:

— przedsiębiorstwo będące beneficjentem ma do wypełnienia obowiązki, przy czym obowiązki te muszą być wyraźnie zdefiniowane,

⁽⁷⁰⁾ Patrz: orzeczenie Sądu Pierwszej Instancji z dnia 8 października 2002 r. w połączonych sprawach T-185/00, T-216/00, T-299/00 e T-300/00, *Métropole Télévision (M6) (T-185/00), Antena 3 de Télévision, SA (T-216/00), Gestevisión Telecinco, SA (T-299/00) i SIC – Sociedade Independente de Comunicação, SA (T-300/00) przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zb. Orz. 2002, str. II-3805.

⁽⁷¹⁾ Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości, jeżeli środki pomocowe wzmacniają pozycję jednego przedsiębiorstwa wobec pozostałych przedsiębiorstw konkurujących w wewnątrzspółnotowej wymianie handlowej, należy rozumieć, że pomoc ta rzutuje na tę wymianę. Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 17 września 1980 r. w sprawie 730/79, *Philip Morris Holandia przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zb. Orz. 1980, str. 2671, pkt 11; orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 marca 1991 r. w sprawie C-303/88, *Republika Włoch przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zb. Orz. 1991, str. I-1433, pkt 17; orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 19 września 2000 r. w sprawie C-156/98, *Republika Federalna Niemiec przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich*, Zb. Orz. 2000, str. I-6857, pkt 33.

⁽⁷²⁾ Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 24 lipca 2003 r., akta sprawy C-280/00, *Altmark Trans GmbH i Regierungspräsidium Magdeburg przeciwko Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH*, Zb. Orz. 2003, str. I-7747.

- parametry, na podstawie których zostanie wyliczona wartość rekompensaty, należy ustalić wcześniej, w sposób obiektywny i przejrzysty,
 - wysokość rekompensaty nie może być wyższa od kwoty potrzebnej do całkowitego lub częściowego pokrycia kosztów poniesionych w związku ze świadczeniem usług nadawcy publicznego, z uwzględnieniem przychodów, jak również rozsądnego zysku z tytułu świadczenia tych usług,
 - w przypadku gdy wybór przedsiębiorstwa nie odbywa się w procedurze zamówień publicznych, wysokość potrzebnej rekompensaty musi zostać określona na podstawie analizy kosztów, jakie poniosłoby typowe, dobrze zarządzane i odpowiednio wyposażone przedsiębiorstwo, realizując takie zadania.
- (153) Pomijając warunek pierwszy i trzeci, działania doraźne, o których mowa w ust. 151, wydają się nie spełniać drugiego i czwartego warunku orzeczenia w sprawie *Altmark*, z przyczyn podanych poniżej.
- (154) Oczywiste jest, że finansowanie przyznane na podstawie porozumienia z programem ubezpieczeń społecznych oraz pożyczka nie stanowiły części systemu kompensacyjnego o parametrach ustalonych wcześniej w sposób obiektywny i przejrzysty (drugi warunek). Wręcz przeciwnie, podejmowanych przez państwo.
- (155) Ponadto, zgodnie z ust. 61, koncesje nadawcy publicznego przewidywały określone możliwości finansowania inwestycji w wyposażenie dla potrzeb świadczenia usług, czyli usługi publicznej, w oparciu o zastrzyki kapitałowe. Nie ograniczają one inwestycji do usług publicznych, ani też nie określają wyraźnie warunków i limitów udziału państwa. Przewidują jedynie możliwość udziału państwa w inwestycjach RTP w charakterze udziałowca. Z tego względu Komisja uważa, że również zastrzyków kapitałowych nie można rozważać w kontekście systemu kompensacyjnego o parametrach ustalonych wcześniej, w sposób obiektywny i przejrzysty.
- (156) Ponadto oczywistym jest, że RTP nie została wybrana w procedurze zamówień publicznych, która zapewniłaby koszty najniższe z możliwych. Nie ma dowodów na to, że wartość działań doraźnych została ustalona w oparciu o analizę kosztów poniesionych przez typowe przedsiębiorstwo (czwarty warunek).
- (157) W związku z powyższym, oczywistym jest, że w omawianym przypadku nie są spełnione wszystkie warunki orzeczenia w sprawie *Altmark*. Dlatego też działania, o których mowa w ust. 151, należy uznać za pomoc państwa zgodnie z art. 87 ust. 1 Traktatu WE.

Ocena zgodności działań

- (158) Trybunał Sprawiedliwości konsekwentnie stwierdza, że art. 86 może przewidywać zwolnienie z zakazu udzielania przez państwo pomocy przedsiębiorstwom, którym powierzono świadczenie usług o ogólnym interesie ekonomicznym (SGEI). Orzeczenie w sprawie *Altmark* wyraźnie potwierdza, że środki pomocowe państwa kompensujące koszty poniesione przez przedsiębiorstwo świadczące usługi o ogólnym interesie ekonomicznym mogą być uznane za zgodne ze wspólnym rynkiem, o ile spełniają one warunki przewidziane w art. 86 ust. 2 Traktatu WE⁽⁷³⁾.
- (159) Trybunał Sprawiedliwości wyjaśnił, że aby dane działanie mogło skorzystać z takiego zwolnienia, konieczne jest jednoczesne spełnienie trzech zasad: określania, powierzenia i proporcjonalności. Komisja uważa, że jeśli powyższe zasady są spełnione, rozwój wymiany handlowej pozostaje nienaruszony i nie uderza w interesy Wspólnoty.
- (160) Sposób, w jaki zasady te mają zastosowanie w sektorze nadawczym wyjaśniono w komunikat Komisji w sprawie stosowania przepisów w zakresie środków pomocowych ze strony państwa na rzecz świadczenia usług nadawcy publicznego⁽⁷⁴⁾. Zgodnie z tym komunikatem, Komisja musi dokonać oceny, czy⁽⁷⁵⁾:
- działania RTP należą do obowiązków świadczenia usług nadawcy publicznego, wyraźnie określonych przez Państwo Członkowskie (zasada określania);
 - realizacja tej misji została oficjalnie powierzona RTP przez władze Portugalii (zasada powierzenia);
 - finansowanie jest proporcjonalne do kosztów netto świadczenia usług nadawcy publicznego (zasada proporcjonalności).

⁽⁷³⁾ Tamże, pkt 101–109. W punktach tych Trybunał zbadał kwestię, czy niektóre państwowe środki finansowe zakwalifikowane jako środki pomocowe przyznane przedsiębiorstwom transportowym z tytułu płatności za wykonywanie zadań wynikających ze świadczenia usługi publicznej, mogły być uznane za zgodne z rynkiem wspólnotowym w świetle art. 77 Traktatu. Trybunał nie wykluczył takiej możliwości, o ile spełnione były warunki wiążące określone przez prawo wtórne w zakresie sektora transportu. To rozumowanie powinno być stosowane *mutatis mutandis* wobec przedsiębiorstw, którym zostało powierzone świadczenie usług o ogólnym interesie ekonomicznym poza sektorem transportu i w odniesieniu do art. 86 ust. 2.

⁽⁷⁴⁾ Dz.U. C 320 z 15.11.2001, str. 5.

⁽⁷⁵⁾ Patrz: pkt 29 komunikatu.

Zasada określenia

- (161) Zgodnie z Protokołem Amsterdamskim ⁽⁷⁶⁾ oraz komunikatem w sprawie emisji programu telewizyjnego ⁽⁷⁷⁾ Państwa Członkowskie określają misję nadawcy publicznego. W sektorze nadawczym rola Komisji ogranicza się do zweryfikowania, czy definicja usługi publicznej zawiera jakiegokolwiek oczywiste błędy, które stanowiłyby nadużycie takiej definicji.
- (162) Z uwagi na szczególny charakter sektora nadawczego Komisja, zgodnie z postanowieniami interpretacyjnymi Protokołu, uważa za uzasadnioną definicję przyznającą danemu nadawcy funkcję nadawania zrównoważonych i zróżnicowanych programów telewizyjnych ⁽⁷⁸⁾. Taka definicja byłaby spójna z celem w zakresie spełniania potrzeb demokratycznych, społecznych i kulturalnych danego społeczeństwa.
- (163) Zgodnie z treścią ust. 51 i 52, na mocy ustawy nr 21/92 i koncesji nadawcy publicznego, zadaniem RTP wynikającym ze świadczenia usług nadawcy publicznego jest zapewnienie nadawania dwóch kanałów o ogólnym zasięgu. Pierwszy kanał ma nadawać programy o tematyce ogólnej, natomiast drugi kanał powinien być adresowany do publiczności o bardziej szczególnych wymaganiach. Ponadto, zgodnie z ust. 53 i 54, ustawa nr 21/92 oraz koncesje nadawcy publicznego nakładają RTP bardziej szczegółowe obowiązki w zakresie treści programów, współpracy międzynarodowej i niektórych innych szczególnych obowiązków.
- (164) Mimo że określenie usługi publicznej świadczonej przez RTP ma charakter jakościowy i dość szeroki, zgodnie z postanowieniami interpretacyjnymi Protokołu Amsterdamskiego, Komisja uważa za uzasadnione określenie „szeroki” ⁽⁷⁸⁾. Dlatego też Komisja uznaje za uzasadnione ogólne określenie misji nadawcy publicznego realizowanej

przez RTP w zakresie nadawania dwóch kanałów o zasięgu ogólnokrajowym, jednego o charakterze bardziej ogólnym i drugiego adresowanego bardziej do publiczności o szczególnych wymaganiach. Można uznać, że takie określenie zaspokaja potrzeby demokratyczne, społeczne i kulturalne społeczeństwa portugalskiego.

(165) Ponadto Komisja uznaje za uzasadnione obowiązki, które szczegółowo określają sposób, w jaki RTP ogólnie powinna realizować misję nadawcy publicznego. Można również uznać, że zobowiązania te, zgodnie z treścią Protokołu Amsterdamskiego, zaspokajają potrzeby demokratyczne, społeczne i kulturalne społeczeństwa portugalskiego.

(166) Mimo że Komisja uznaje misję nadawcy publicznego realizowaną przez RTP za uzasadnioną, musi jednak upewnić się, czy określenie to zawiera jakieś wyraźne błędy, czy też nie.

(167) Biorąc pod uwagę motyw 45 dyrektywy w sprawie „telewizji bez granic”, Komisja może uznać, o ile wynikające z tego prawa autorskie są emitowane w telewizji publicznej, że określenie usługi publicznej świadczonej przez przedsiębiorstwa będące nadawcami publicznymi zawiera w sobie obowiązek znacznego udziału w inwestycjach związanych z europejską produkcją audiowizualną ⁽⁷⁹⁾.

(168) Komisja uważa, że zadania powierzone RTP dotyczące wspierania produkcji filmowej wchodzą w zakres świadczenia usług nadawcy publicznego, jako że RTP nadaje w telewizji publicznej filmy, będąc właścicielem praw do ich dystrybucji.

⁽⁷⁶⁾ Protokół uznaje, że świadczenie usług nadawcy publicznego jest bezpośrednio związane z potrzebami natury demokratycznej, społecznej i kulturalnej każdego społeczeństwa, jak również z potrzebą zachowania pluralizmu w środkach komunikacji społecznej. Ujmując to w sposób bardziej konkretny, Państwa Członkowskie mają „moc [...] ubiegać się o finansowanie na rzecz świadczenia usług nadawcy publicznego pod warunkiem, że finansowanie to zostanie przyznane nadawcom na cele związane z wypełnianiem zadań wynikających ze świadczenia usług nadawcy publicznego. Zadania te muszą być zgodne z zadaniami powierzonymi, określonymi i zorganizowanymi przez każde z Państw Członkowskich i to w taki sposób, aby finansowanie to nie wpływało na warunki wymiany handlowej ani na konkurencję we Wspólnocie, nie godziło we wspólny interes i uwzględniało zasady świadczenia usług nadawcy publicznego”.

⁽⁷⁷⁾ Patrz: pkt 33 komunikatu.

⁽⁷⁸⁾ Tamże.

⁽⁷⁹⁾ Dyrektywa Rady 89/552/EWG z dnia 3 października 1989 r. sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich dotyczących wykonywania telewizyjnej działalności transmisyjnej (Dz.U. L 298 z 17.10.1989, str. 23). Zgodnie z art. 5 tej dyrektywy, „Państwa Członkowskie zapewniają, wtedy gdy jest to możliwe do zrealizowania i za pomocą odpowiednich środków, aby nadawcy zarezerwowali co najmniej 10 % czasu nadawania programu lub, wedle uznania Państwa Członkowskiego, co najmniej 10 % budżetu programowego dla utworów europejskich wyprodukowanych przez producentów niezależnych od nadawców, z wyłączeniem czasu przeznaczanego na nadawanie wiadomości, wydarzeń sportowych, gier, reklamy i usług teletekstowych. Mając na uwadze informacyjne, edukacyjne, kulturalne oraz rozrywkowe zadania nadawcy wobec odbiorców, proporcja ta będzie osiągnięta stopniowo, z zastosowaniem odpowiednich kryteriów; musi ona zostać osiągnięta także poprzez rezerwowanie odpowiedniego udziału dla utworów nowych, tzn. utworów nadawanych w okresie pięciu lat od daty ich produkcji”.

Ponadto, zgodnie z motywem 45 dyrektywy 97/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 30 czerwca 1997 r. zmieniającej dyrektywę Rady 89/552/EWG w sprawie koordynacji niektórych przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich, dotyczących wykonywania telewizyjnej działalności transmisyjnej (Dz.U. L 202 z 30.7.1997, str. 60), „cel, jakim jest wspieranie produkcji audiowizualnej w Europie, może być osiągnięty w Państwach Członkowskich w ramach organizacji zajmującej się telewizyjną działalnością transmisyjną ich usług transmisyjnych, między innymi poprzez określenie misji interesu publicznego niektórych organizacji zajmujących się, w tym obowiązkowo do znacznego pokrywania inwestycji w produkcje europejską”.

(169) W związku z tym Komisja nie może się zgodzić z uwagami zainteresowanych stron co do tego, że obowiązki RTP w zakresie produkcji filmowej i związane z tym finansowanie są dyskryminujące. Strony stwierdziły, że nadawcy prywatni również zawarli z władzami Portugalii porozumienia dotyczące wspierania produkcji filmowej, ale nie przewidują one żadnych odszkodowań kompensacyjnych. Komisja uważa, że należy rozróżnić pomiędzy dobrowolnymi porozumieniami zawartymi między państwem i prywatnymi nadawcami w zakresie wspierania produkcji filmowej, z jednej strony, a zadaniami wynikającymi ze świadczenia usług nadawcy publicznego, powierzonymi RTP, związanymi z nadawaniem filmów w telewizji oraz ich finansowaniem. Oczywiście jest, że RTP wyraźnie powierzono funkcję nadawcy publicznego wspierającego pewne produkcje filmowe, które są w efekcie nadawane jako programy telewizji publicznej, podczas gdy prywatnym nadawcom taka funkcja usługi publicznej nie została powierzona. W zasadzie RTP staje się narzędziem państwowym służącym do wspierania produkcji filmowej. Ewentualne korzyści, jakie RTP oferuje na rzecz kina, mogą stanowić środki pomocowe ze strony państwa i powinny być takie uznane. Niniejsza decyzja nie stanowi uszczerbku dla ewentualnej oceny możliwych korzyści przyznanych producentom filmowym.

(170) W związku z powyższym Komisja stwierdza, że współfinansowanie przez RTP portugalskich produkcji filmowych nadawanych na kanałach publicznych może zostać potraktowane jako szczególny obowiązek, uzasadniony i potrzebny do wywiązywania się z ogólnych zadań wynikających ze świadczenia przez RTP usług nadawcy publicznego. W związku z tym obowiązek ten nie stanowi wyraźnego błędu.

(171) Niemniej jednak Komisja uważa, że prawny obowiązek nałożony na RTP w zakresie świadczenia innych usług, które zostaną określone doraźnie⁽⁸⁰⁾ nie jest wystarczająco precyzyjny, aby umożliwić Komisji dokonanie wcześniejszej oceny, bezpiecznej z prawnego punktu widzenia, na podstawie której mogłaby stwierdzić, czy dane usługi wchodzą w zakres usługi publicznej. Mimo że Komisja uważa, że „inne usługi, które zostaną określone” nie są wyraźnie zdefiniowane, zauważa, że nie uiszczono żadnych opłat wynikających z tego przepisu w ciągu badanego okresu⁽⁸¹⁾.

(172) W związku z powyższym Komisja stwierdza, że na działalność RTP, tak jak została ona opisana w ustawie nr 21/92 i ponownie zdefiniowana w koncesjach nadawcy publicznego, składają się wyraźnie określone zadania

„świadczenia innych usług doraźnie” nie jest zdefiniowany wystarczająco precyzyjnie, aby można wywnioskować z wyprzedzeniem, czy wszystkie usługi świadczone w tym zakresie mogą zostać uznane za usługę publiczną. Jednocześnie w latach 1992–1998 nie uiszczono żadnych opłat wynikających z tego przepisu.

Zasada powierzenia

(173) Po drugie, Komisja musi ocenić, czy obowiązki wynikające ze świadczenia usług publicznych zostały powierzone beneficjentowi.

(174) Zgodnie z komunikatem w sprawie emisji programu telewizyjnego Komisja musi sprawdzić, czy uprawnienia do świadczenia usług publicznych zostały powierzone RTP na podstawie aktu prawnego⁽⁸²⁾.

(175) Z motywu 55 wynika, że obowiązki świadczenia usług publicznych jednoznacznie zostały powierzone RTP na podstawie różnych ustaw i koncesji: art. 5 ustawy nr 58/90, art. 4 ust. 1 i art. 5 ustawy nr 21/92 oraz klauzuli 1 koncesji nadawcy publicznego.

(176) Komisja nie otrzymała od zainteresowanych stron ani od rządu Portugalii żadnych uwag, które podważałyby fakt, iż uprawnienia RTP do świadczenia usług publicznych zostały jej powierzone na podstawie oficjalnego aktu prawnego. Zgodnie z komunikatem w sprawie emisji programu telewizyjnego i biorąc pod uwagę wymienione wcześniej ustawy i koncesje, Komisja stwierdza, że nie ma żadnych wątpliwości, że zadaniem RTP jest świadczenie usług nadawcy publicznego i że świadczenie tych usług zostało oficjalnie powierzone RTP.

(177) Poza przedstawieniem dowodów na to, że RTP powierzono obowiązki świadczenia usług publicznych na podstawie oficjalnego aktu prawnego, należy również zapewnić, że usługa świadczona jest zgodnie z przewidzianymi postanowieniami. Zgodnie z motywami 56–59 ustalono różne mechanizmy kontroli celem zapewnienia, że RTP wypełnia swe obowiązki wynikające z realizacji misji nadawcy publicznego zgodnie z wcześniejszymi założeniami.

(178) Po pierwsze, RTP miała przedstawiać raporty odnośnie do obowiązków wynikających ze świadczenia usług nadawcy publicznego oraz plany wraz z opiniami wydanymi przez radę audytorów. RTP opracowała takie raporty za okres od 1992 do 1998 r. Opisywały one wypełnianie każdego z zadań wynikających ze świadczenia usług nadawcy publicznego oraz wykazywały koszty związane z wypełnieniem każdego z tych zadań na podstawie systemu kosztorysowego obliczania kosztów.

⁽⁸⁰⁾ Klauzula 13 poprzedniej koncesji nadawcy publicznego i klauzula 7 pkt 1 lit. a) nowej koncesji nadawcy publicznego.

⁽⁸¹⁾ Pismo władz Portugalii z dnia 30 czerwca 1999 r.

⁽⁸²⁾ Komunikat w sprawie emisji programu telewizyjnego, ust. 40.

- (179) Po drugie, minister finansów oraz przedstawiciel rządu odpowiedzialny za sektor komunikacji społecznej sprawdzili spełnianie warunków koncesji nadawcy publicznego, a Generalny Inspektor ds. Finansów przeprowadzał audyty finansowe.
- (180) Po trzecie, należało dokonywać corocznych audytów zewnętrznych. Komisja nie może się zgodzić z SIC, że koszty poniesione w związku ze świadczeniem usług nadawcy publicznego, tak jak przedstawiły to władze Portugalii, oraz dane odnośnie do RTP, zawarte w jej koncesjach nadawcy publicznego oraz w sprawozdaniach rocznych, nie są wiarygodne i w związku z tym nie mogły być odpowiednio kontrolowane. Komisja podkreśla, że w latach 1992–1998 kontroler o uprawnieniach państwowych dokonywał corocznych audytów rachunków finansowych RTP. Ponadto, mimo że raportom na temat zadań wynikających ze świadczenia usług nadawcy publicznego nie towarzyszył raport audytorski, rygorystyczne zasady systemu kosztorysowego obliczania kosztów zapewniały, że koszty związane z wykonaniem każdego z zadań, stanowiących podstawę uzyskania odszkodowań kompensacyjnych, mogły być sprawdzane i prawidłowo kontrolowane.
- (181) Jak wynika z powyższego, oczywiste jest, że przeprowadzono czynności kontrolne na trzech różnych szczeblach: przez radę audytorów na szczeblu wewnętrznym, przez odpowiedzialne organy państwowe i przez zewnętrzną firmę audytorską. Chociaż najwyraźniej raporty dotyczące świadczenia usług nadawcy publicznego nie były poddawane systematycznym audytom zewnętrznym, to jednak opisany system zapewniał, że zadania były wykonywane zgodnie z założeniami. Dlatego też Komisja stwierdza, że w latach 1992–1998 istniał skuteczny mechanizm zapewniający efektywny nadzór zadań wypełnianych przez RTP w ramach świadczenia usługi publicznych.
- Zasada proporcjonalności**
- (182) Trzecim kryterium, jakie Komisja musi ocenić, jest określenie, czy finansowanie jest proporcjonalne w stosunku do kosztów netto poniesionych w związku ze świadczeniem usług nadawcy publicznego.
- (183) W komunikacie w sprawie emisji programu telewizyjnego Komisja opisała kryteria, na podstawie których zamierza dokonać oceny proporcjonalności finansowania przez państwo, kładąc szczególny nacisk na to, aby pomoc państwa nie przekraczała wartości kosztów netto poniesionych w związku z pełnieniem funkcji nadawcy publicznego i aby nie pojawiły się niepotrzebne zachwiania na rynku przy wypełnianiu misji nadawcy publicznego⁽⁸³⁾.
- (184) Po pierwsze, aby prawidłowo określić koszt świadczenia usług nadawcy publicznego, komunikat w sprawie emisji programu wymaga odpowiedniego rozdziału kosztów i przychodów związanych ze świadczeniem usług nadawcy publicznego od kosztów i przychodów z tytułu prowadzonej działalności komercyjnej.
- (185) Zgodnie z motywami 62–64 koncesje nadawcy publicznego określają system obliczania kosztów i przychodów, jaki RTP musi stosować. W niniejszym przypadku Komisja ma w zasadzie ułatwione zadanie, ponieważ RTP stosowała system kosztorysowego obliczania kosztów, umożliwiający wyliczenie kosztów stanowiących podstawę do zwrotu i poniesionych przez przedsiębiorstwo celem wypełnienia każdego z zadań.
- (186) W systemie tym każdy wydatek kwalifikowany jest przydzielany do danej działalności, a następnie rozdzielany pomiędzy różne zadania RTP wynikające ze świadczenia usług publicznych, podlegające zwrotowi kosztów w oparciu o obiektywne zasady rachunkowości.
- (187) Ponieważ przychody wynikające z każdego zadania stanowiącego tytuł do uzyskania zwrotu są odejmowane od kosztów eksploatacyjnych, system gwarantuje, że roczne odszkodowania kompensacyjne ograniczają się do kosztów netto poniesionych w ramach wykonywania każdego z zadań nadawcy publicznego (patrz: motyw 65).
- (188) W związku z powyższym Komisja stwierdza, że parametry stosowane do określania kosztów są w zasadzie ustalone w sposób obiektywny i przejrzysty.
- (189) Niemniej jednak Komisja zauważa, iż zasady kompensowania kosztów mogą zaniżyć efektywne koszty netto RTP związane ze świadczeniem usług nadawcy publicznego i mogą doprowadzić do strukturalnego niedofinansowania faktycznych potrzeb.
- (190) Jak wynika z motywu 65, zgodnie z metodą obliczania kosztów określoną w umowach koncesyjnych, pewne koszty związane ze świadczeniem usług nadawcy publicznego zostały wyłączone z systemu zwrotów w formie rocznych rekompensat⁽⁸⁴⁾. Ponadto władze Portugalii poinformowały Komisję, że chociaż RTP musiała płacić podatek VAT od otrzymywanych rocznie odszkodowań kompensacyjnych, nie można było uwzględnić kosztów z tego tytułu, zgodnie z zasadami rachunkowymi (motyw 96). Wreszcie, w raportach dotyczących świadczenia usług nadawcy publicznego RTP nie zawarła wszystkich swoich inwestycji w wyposażenie służące do wykonywania zadań, mimo że zostały one uwzględnione w sprawozdaniach finansowych (patrz: motyw 67).
- (191) Zgodnie z Protokołem Amsterdamskim Państwa Członkowskie finansują nadawców publicznych. W niniejszym przypadku władze Portugalii zdecydowały, że nie zwrócą części kosztów poniesionych przez usługodawcę w trakcie realizacji swoich zadań.

⁽⁸³⁾ Komunikat w sprawie emisji programu telewizyjnego, pkt 57 i 58.

⁽⁸⁴⁾ Koszty eksploatacyjne kanału pierwszego i drugiego, zgodnie z poprzednią koncesją nadawcy publicznego, odpowiadają kosztom finansowania oraz kosztom korespondencji, w przypadku istnienia operatorów.

- (192) W omawianym przypadku państwo nie tylko przyznało RTP roczne odszkodowania kompensacyjne, ale przyznało jej również dodatkowe finansowanie w formie podwyżki kapitału, pożyczki i porozumienia z programem ubezpieczeń społecznych.
- (193) Mimo że koncesje nadawcy publicznego przewidywały finansowanie przez państwo w formie corocznych odszkodowań kompensacyjnych z tytułu kosztów eksploatacyjnych oraz możliwości podwyższenia kapitału na pokrycie inwestycji RTP, przepisy prawne dotyczące świadczenia przez RTP usług nadawcy publicznego nie przewidywały żadnego finansowania w formie pożyczek i odliczeń w zakresie ubezpieczeń społecznych. Jednakże, zgodnie z punktem 57 komunikatu w sprawie emisji programu telewizyjnego, Komisja musi zbadać, czy wszystkie środki pomocowe są proporcjonalne do kosztów netto poniesionych w związku ze świadczeniem usług nadawcy publicznego. Dopiero wówczas finansowanie RTP może zostać uznane za zgodne z art. 86 ust. 2 Traktatu WE.
- (194) Komisja uważa również, że zadania wynikające ze świadczenia usług nadawcy publicznego powierzone RTP, niestanowiące podstawy do zwrotów w świetle przepisów koncesji nadawcy publicznego, w zasadzie można uznać za uzasadnione i zdefiniowane jako zadania wynikające ze świadczenia usług nadawcy publicznego formalnie powierzone nadawcy publicznemu przez państwo. W związku z tym, zgodnie z prawodawstwem wspólnotowym, państwo portugalskie może finansować wszystkie koszty netto związane ze świadczeniem przez RTP usług nadawcy publicznego.
- (195) Do celów niniejszej decyzji nie jest konieczne ponowne dokładne wyliczenie wszystkich faktycznych kosztów netto poniesionych przez RTP w trakcie świadczenia usług. Wystarczy udowodnić, że całkowita wysokość finansowania przez państwo otrzymana przez RTP w okresie 1992–1998 r. nie przekroczyła kosztów dodatkowych netto, poniesionych przez przedsiębiorstwo w trakcie realizacji wspomnianych zadań.
- (196) Tabela 6 przedstawia koszty, jakie RTP poniosła w związku ze świadczeniem usług nadawcy publicznego (koszty inwestycyjne i koszty eksploatacyjne netto), wyliczonych zgodnie z zasadami mającymi zastosowanie w rachunkowości kosztów, jak również rekompensaty uzyskane z tytułu inwestycji i poniesionych kosztów eksploatacyjnych.
- (197) Po pierwsze, tabela przedstawia inwestycje w wyposażenie dla potrzeb działalności związanej ze świadczeniem usług nadawcy publicznego (tabela 5) oraz rekompensaty na finansowanie inwestycji (tabela 2). Po drugie, tabela przedstawia koszty eksploatacyjne netto RTP (tabela 4) oraz odszkodowania kompensacyjne przewidziane na pokrycie tych kosztów (tabela 1). Po trzecie, tabela przedstawia korzyści uzyskane dzięki pomocy doraźnej wynikającej z porozumienia zawartego z programem ubezpieczeń społecznych i z pożyczki.

Tabela 6

Zestawienie potrzeb finansowania i rekompensat kosztów eksploatacyjnych netto związanych ze świadczeniem usług nadawcy publicznego, zgodnie z zasadami rachunkowości

(w milionach PTE)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	Razem
Koszty inwestycyjne	2 632,6	2 102,0	2 763,9	992,7	1 480,4	4 037,4	6 054,2	20 063,2
Zastrzyki kapitałowe	– 0	– 0	– 10 000,0	– 12 800,0	– 10 000,0	– 14 000,0	– 0	– 46 800,0
Różnica pomiędzy kosztami inwestycyjnymi a rekompensatą	2 632,6	2 102,0	– 7 236,1	– 11 807,3	– 8 519,6	– 9 962,6	6 054,2	– 26 736,8
Koszty eksploatacyjne związane ze świadczeniem usług nadawcy publicznego	6 718,2	7 960,0	8 384,1	8 103,3	17 217,1	37 972,1	30 101,3	116 456,1
Odszkodowania kompensacyjne	– 6 200,0	– 7 100,0	– 7 145,0	– 7 200,0	– 14 500,0	– 10 350,0	– 14 000,0	– 66 495,0
Ubezpieczenia Społeczne	—	– 1 206,0	—	—	—	—	—	– 1 206,0
Pożyczki							– 20 000,0	– 20 000,0
Różnica pomiędzy kosztami eksploatacyjnym a rekompensatą	518,2	– 346	1 239,1	903,3	2 717,1	27 622,1	– 3 898,7	28 755,1

Źródło: Sprawozdanie finansowe i raporty dotyczące świadczenia usług nadawcy publicznego

- (198) Jak już zostało podkreślone, system rocznych odszkodowań kompensacyjnych wybrany przez władze Portugalii zaniżał faktyczne koszty związane ze świadczeniem przez RTP usług nadawcy publicznego, jako że system ten doprowadził do akumulacji zadłużenia. W celu zachowania równowagi finansowej RTP, w kolejnym etapie, władze posłużyły się działaniami doraźnymi w celu sfinansowania kosztów poniesionych przez RTP w związku ze świadczeniem usług publicznych.
- (199) Jak wynika z tabeli 6, wartość zastrzyków kapitałowych przewyższyła wartość inwestycji związanych ze świadczeniem usług nadawcy publicznego o 26,7368 miliardów PTE, podczas gdy wartość odszkodowań kompensacyjnych i innych doraźnych form pomocy była niższa od wartości kosztów eksploatacyjnych o 28,7551 miliardów PTE. W związku z tym, mimo że zastrzyki kapitałowe były przeznaczone przede wszystkim na finansowanie inwestycji w wyposażenie, wykorzystano je również na zwroty zakumulowanych długów.
- (200) Z tabeli 6 wynika również, że całkowita wysokość rekompensaty była niższa o 2,0183 miliardów PTE od kosztów netto związanych ze świadczeniem usług publicznych (28,7551 minus 26,7368 miliardów PTE). W związku z tym Komisja wynioskowała, że zgodnie z zasadami wspólnotowymi całkowite finansowanie przez państwo jest proporcjonalne do kosztów eksploatacyjnych netto poniesionych przez RTP w związku ze świadczeniem usług nadawcy publicznego w badanym okresie.
- (201) Komisja uważa, iż otrzymane fundusze były prawdopodobnie jeszcze niższe od całkowitych kosztów netto poniesionych w związku z realizacją zadań powierzonych RTP jako nadawcy publicznemu przez państwo, biorąc pod uwagę fakt, że tabela 6 nie zawiera wszystkich kosztów RTP związanych z realizacją zadań w latach 1992–1998.
- (202) Zgodnie z komunikatem w sprawie emisji programu telewizyjnego Komisja nie tylko musi upewnić się, że finansowanie przez państwo jest proporcjonalne do kosztów netto poniesionych w związku ze świadczeniem usług nadawcy publicznego, ale również że nie istnieją żadne zakłócenia na rynku w odniesieniu do działalności komercyjnej wynikające ze świadczenia usług publicznych, odnośnie do których nie jest możliwe prawidłowe określenie kosztów po stronie przychodów i które nie są konieczne do wypełnienia misji. Takie zakłócenie rynku można by stwierdzić w przypadku, gdyby RTP obniżyła cen reklamy na rynku, zmniejszając w ten sposób przychody konkurentów⁽⁸⁵⁾. W takiej sytuacji RTP nie powiększyłaby swych przychodów komercyjnych i niepotrzebnie zwiększyłaby potrzeby finansowania przez państwo. Zgodnie z komunikatem w sprawie emisji programu telewizyjnego takie postępowanie, o ile zaistnieje, nie może zostać uznane za wynikające z wykonywania zadań powierzonych nadawcy⁽⁸⁶⁾.
- (203) W decyzji odnośnie wszczęcia procedury dochodzeniowej Komisja stwierdziła, że gdyby istniał dowód potwierdzający takie zachowanie, wzięłaby pod uwagę takie zakłócenia i wynikającą z nich potrzebę uzyskania większej pomocy finansowej od państwa podczas analizy ewentualnych nadwyżek rekompensacyjnych. Na tym etapie procedury Komisja zauważyła, że „na podstawie informacji znajdujących się obecnie w posiadaniu Komisji nie można określić, czy RTP dopuściła się takiego zachowania”⁽⁸⁷⁾.
- (204) Po zaproszeniu różnych stron do przedstawienia swych uwag na początku postępowania Komisja nie otrzymała żadnych uwag ze strony konkurentów RTP, które wskazywałyby lub dowodziłyby, jakoby RTP prezentowała zachowanie antykonkurencyjne na rynkach komercyjnych, prowadzące do pozyskania większego finansowania z budżetu państwa, niezgodnego z postanowieniami Traktatu⁽⁸⁸⁾.
- (205) W tych okolicznościach Komisja uważa, że nic nie wskazuje na takie zachowanie. W związku z tym Komisja stwierdza, iż nie wydaje się, aby RTP dopuściła się zachowania antykonkurencyjnego na rynkach komercyjnych, prowadzącego do pozyskania większego finansowania z budżetu państwa i aby otrzymała jakąś dodatkową rekompensatę wskutek takiego zachowania.
- (206) W związku z powyższym Komisja wnioskuje, iż porozumienie z programem ubezpieczeń społecznych, zastrzyki kapitałowe i pożyczkę „podporządkowaną” należy uznać za pomoc państwa, art. 87 ust. 1 Traktatu WE. Jednakże finansowanie RTP w formie doraźnych środków pomocowych jest zgodne ze wspólnym rynkiem, zgodnie z art. 86 ust. 2 Traktatu WE. Całkowite finansowanie jest proporcjonalne do kosztów netto związanych z zadaniami nadawcy publicznego wyraźnie określonymi i powierzonymi RTP. W związku z tym finansowanie przez państwo nie miało wpływu na warunki wymiany handlowej ani na konkurencję we Wspólnocie i nie działało wbrew wspólnemu interesowi, zgodnie z art. 86 ust. 2 Traktatu WE⁽⁸⁹⁾.

⁽⁸⁵⁾ Tamże.

⁽⁸⁷⁾ Punkt 91 postanowienia o wszczęciu procedury.

⁽⁸⁸⁾ Należy podkreślić, że w 1993 r. skarżąca SIC stwierdziła również naruszenie art. 86 ust. 1 Traktatu WE (dawniejszego art. 90) odnośnie do struktury prawnej utworzonej przez państwo portugalskie na rynku reklamy i polityki nabywania programów RTP [patrz również: decyzja Komisji 89/536/EWG z dnia 17 września 1989 r. (Dz.U. L 284 z 3.10.1989, str. 36)]. Następnie Komisja dokonała oceny tych stwierdzeń zgodnie z art. 86 ust. 1

⁽⁸⁹⁾ Komunikat w sprawie emisji programu telewizyjnego, pkt 58.

⁽⁸⁵⁾ Komunikat w sprawie emisji programu telewizyjnego, pkt 58.

VI. **WNIOSEK**

- (207) Komisja uważa, że Portugalia przyznała nielegalnie omawiane doraźne środki pomocowe, naruszając art. 88 ust. 3 Traktatu. Zgodnie z powyższą analizą Komisja stwierdza, że porozumienie zawarte z programem ubezpieczeń społecznych zawarte w 1993 r., zastrzyki kapitałowe w latach 1994–1997 oraz pożyczka z 1998 r. stanowią państwowe środki pomocowe, zgodnie z art. 87 ust. 1 Traktatu WE. Fundusze te pochodzą ze środków państwowych, zakłócają konkurencję, ponieważ sprzyjają RTP i rzutują na wymianę handlową. Zgodnie z powyższą analizą działania te nie spełniają warunków orzeczenia w sprawie *Altmark*, jako że nie mogą zostać uznane za część systemu kompensacyjnego, którego parametry zostały wcześniej ustalone w sposób obiektywny i przejrzysty. Ponadto oczywiste jest, iż RTP nie została wybrana w procedurze zamówień publicznych, co zapewniłoby koszty najniższe z możliwych i nie ma dowodów na to, jakoby wartość doraźnych środków finansowych została określona na podstawie analizy kosztów, jakie poniosłoby typowe przedsiębiorstwo w podobnej sytuacji.
- (208) Zwolnienie przewidziane w art. 86 ust. 2 ma zastosowanie w przypadku działań doraźnych. Zgodnie z powyższą analizą przyznane środki rekompensowały koszty poniesione w związku z realizacją zadań nadawcy publicznego, wyraźnie określonych i odpowiednio powierzonych RTP. Jak wspomniano powyżej, wartość środków przyznanych w ramach działań doraźnych jest proporcjonalna do kosztów netto, jakie RTP poniosła w związku ze świadczeniem usług nadawcy publicznego. Działania te nie zakłócają konkurencji i nie są wymierzone przeciwko interesowi wspólnotowemu. Są proporcjonalne do kosztów netto związanych z usługą publiczną świadczoną przez RTP, a samo przedsiębiorstwo nie prezentowało zachowania antykonkurencyjnego w swojej działalności komercyjnej.

Uwzględniając wcześniejsze wnioski, Komisja,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Państwowe środki pomocowe, jakie Portugalia przyznała RTP w kwocie 68,006 miliardów PTE, w formie porozumienia zawartego z programem ubezpieczeń społecznych w 1993 r., zastrzyków kapitałowych zrealizowanych w latach 1994–1997 oraz pożyczki z 1998 r., jest zgodna ze wspólnym rynkiem w rozumieniu art. 86 ust. 2 Traktatu, jako że nie doprowadziła do żadnych dodatkowych rekompensat z tytułu kosztów netto poniesionych przez RTP w związku z realizacją powierzonych jej zadań nadawcy publicznego.

Artykuł 2

Następujące działania nie stanowią państwowych środków pomocowych: zwolnienie z opłat notarialnych i rejestracyjnych, pokrycie kosztów wydzielenia się sieci przesyłających sygnał telewizyjny, ulgi w rocznych opłatach za użytkowanie sieci, protokół wspierający produkcję filmową, emisja obligacji oraz plan restrukturyzacji na lata 1996–2000.

Artykuł 3

Niniejsza decyzja skierowana jest do Portugalii.

Sporządzono w Brukseli, dnia 15 października 2003 r.

W imieniu Komisji
Mario MONTI
Członek Komisji